

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
(ગુજરાત કોપીરાઇટ વિભાગ)

અનુક્રમાંક ૯૧૦ કિંમત

ગ્રંથનામ એફ.સી. ૦ ૨૧૯

વર્ગીક

કોહેડા સંગ્રહ

ભાગ ૧ લો.

(વિદ્યાર્થીઓ વગેરેના ઉપયોગને સાર).

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

ફકીરભાઈ કાસીદાસ.

સુખેતી, નામદાર સર જમસેદજી જીભાઈ વાળી
નંબર ૧ લાની છોકરાની નિશાળના મહેતાજી.

(આવૃત્તિ જીજી).

આ ચોપડી સરકારે કરાવેલી છુક કમિટીએ ઇનામમાં
વેહેચવાને મંજૂર કરીછે.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી ઓપીરાઈટ-સંગ્રહ

૯૧૬

આ ચોપડી સન ૧૮૬૭ના ૨૫ માં આજ્ઞા મુજબ
સરકારમાં રજીસ્ટર કરાવેલી છે, માટે માલિકની રજા
વગર એ ચોપડી કે એમાંના કંઈ ભાગ કોઈએ છ-
પવો કે છપાવવો નહીં.

TO,
RĀO-SĀHEB MOHANLĀL RANCHODDĀS
JHAVERI.

Deputy Educational Inspector,
Surat Sub-division.

This small work is most respectfully dedicated with feelings of gratitude for his zeal and endeavours in promoting vernacular education.

By his most obedient Servant,
Fakirbhāi Kāsīdāss.
School-master.

મેહેરખાન

રાવ સાહેબ મોહનલાલ રણછોડદાસ

ઝવેરી.

દીપ્ત્યુદી ઐઋયુક્તશાનલ ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ

સુરત વિભાગ.

આ પ્રાંતમાં દેશી કેળવણી વધારવા તરફ ધણી
હાંસ રાખેછે, અને તેને શ્રાદ્ધ ધણી મહેનત લેછે
તેના ઉપકારના બદલામાં,—

આ નાનું પુસ્તક

તેમના આગ્રાંકિત સેવક,

કકીરભાઈ કાસીદાસે

પરમ સત્કાર પૂર્વક

અર્પણ કર્યુંછે.

મસતાવના.

કોહેડાના હિસાબ જેને લોકો કોંગ્રા કરીને કહેછે. કોંટું એ-
ટલે કંઈ પણ યુગ્મવણ ભરેલી બાબત-એ બાબત કોઈ વખતે
આપણને એવા યુગ્મવાટામાં નાંખેછે કે તેથી કરી આપણું મગજ
કરી આવેછે, અને પછી જ્યાં સુધી તેની સફાઈ આપણાથી કે
બીજા કોઈ સખસથી થાય ત્યાં સુધી મનને એન પડતું નથી.
કોંગ્રાએ કરીને વિચાર શકિત ખીલેછે. એવી રીતે કે જો પુછેલા
પ્રશ્નનો ઉત્તર હર કોઈથી બરાબર દેવાયો તો પાછું પુછનારને
પ્રશ્ન કરવાનું તેનું મન થાયછે, અને તેથી કરી હરેક વાત વિષે
જોડા વિચાર કરવાને વધારે માહાવરો પડતો જાયછે. કોહેડાના
હિસાબ લીલાવતીમાં ઘણા લખેલા છે, પણ આજ ઘણી મુદત
થયા તે ચોપડી ઘણાના જોવામાં આવતી નથી; કદાચ કોઈ કે-
કાણે શોધ કરેથી માલમ પડેછે તો લોકોને તે નકામી જેવી લાગે
છે, કારણ તે સંસ્કૃત ભાષામાં હોયછે એટલે યુજરાતી શીખેલા-
ઓને તે કામ લાગતી નથી. મારે તે લીલાવતીનાં જેવા દાખ-
લા છે તેને લગતા સંસાર ઉપયોગી ગામઠી તથા સરકારી યુ-
જરાતી નિશાળોમાં શીખનારા વગેરે સર્વને પોતાની યુગ્મવણ
મટાડવાને ઠીક પડે એવી એક કોહેડાની ચોપડી છપાવી બાહાર

પાડવાને મને કેટલાએક તરફથી ભલામણ થયલી, અને તે વાત મારી નજરમાં આવી તેથી આ ચોપડી મેં તૈયાર કરી છે. એમાં દરેક જાતના હિસાબના બે ત્રણ કે બેઠકે તેથી પણ વધારે દાખલા આપીને તે બધા પાસે પાસેજ મૂક્યા છે, કે તે વાંચનાર તથા શીખનારાને સૂગમ પડે, અને તેની નજરમાં તે ઝટ ઉતરી જાય. એમાં કેટલાક દાખલા કે જેની રીત જવાબની સાથે બતાવવાની ફરજ પડી છે તેવા દાખલા રીત સાથે બતાવ્યા છે ; તે શિવાય બાકીના બધા દાખલા રીત સાથે લખવાને બંધુ નથી, કારણ તેમ કરવાથી ચોપડીનું કદ આથી બમણું બોટું થઈ તેની કિંમત ભારે થાય, અને તેથી કરી સઘળાને લેવાને તે બની શકે નહીં. તોપણ માંહે કેટલાક દાખલા તો એવા લીધા છે કે તેની રીત દાખલા કરતાં તુરત માલમ પડી આવે છે. એમાંના દાખલા ઘણા ખરા કુરસદની વખતે રમૂજ આપનારા, અને બે ધડી જીવ ખુશ થાય એવા છે.

આ ચોપડીમાં કવિતામાં જે દાખલા આપેલા છે તેની માત્રા ઉપર આ વખત ફેટલુંક ધ્યાન આપી, અસહની ઢપમાં કેટલોક ફેરફાર કર્યો છે, તેમજ ખીજ બાબતોમાં પણ પેહેલી આવૃત્તિ કરતાં કેટલોક સુધારા કર્યો છે, તેથી જિનદ રહે છે કે પેહેલી આવૃત્તિની માફક સજ્જત મહરથો એનો ફનાવો કરવાને ચૂકશે નહીં.

ફકીરભાઈ કાસીદાસ.

કોહિડાના હિસાબ.

૧-એક જામા ઉપર સવા માત હળર માતી, તો સવા સાત હ-
ળર જામા ઉપર કેટલા તે કોહિડા ?

જવાબ-૫૨૫૬૨૫૦૦

૨-એક દમડીના ૧૦૦ પાન, તો ૧૦૦ રૂપીઆનાં કેટલાં ?

જ-૬૪૦૦૦૦૦૦

૩-એક પાવલાની ૧૦૦ ઘાસની પુળી, તો સવા ત્રણસો ને
સાડા સાત અડધાની કેટલી ?

જ-૬૬૫૦૦

૪-સવા બે રૂપીઆ સવા બે આનાનું એક મણુ, તો કુલ સવા બે
આનાનું કેટલું ?

જ-૨૧ સેર, ને ૪ પૈસા ભાર.

૫-પોણા પાંચ રૂપીઆ પોણા પાંચ આનાનું ૧ મણુ, તો પોણા
પાંચ આનાનું કેટલું ?

જ-૨૧ સેર, ને ૪ પૈસા ભાર.

૬-ત્રણ રૂપીઆ ચૌદ આનાનું ૧ મણુ, તો ડાહા મણુ ને ડાહા
સેરનું શું પડે ?

જ-૩૧. ૧૪૧૧=૧ ને ૨૧ દમડી.

૭-સવા પૈના ૭૦૦ દાણા, તો ૧૧ રૂપીઆના કેટલા ?

જ-૧૩૪૪૦૦

૮-અડી પૈસાનું ૧૨ સેર, તો ૧૨ પૈસાનું કેટલું ?

જ-૫૭૧ સેર ને ૪ પૈસા ભાર.

૯-૭ પૈસાનું ૧૭ સેર, તો ૧૭ પૈસાનું કેટલું ?

જ-૪૧૧ સેર, ૧૧ પેસો ને ૧૧૧ દમડી ભાર.

૧૦-૫૬ રૂપીએ સેર, તો ૬ આનાનું કેટલું?

જ-૭૧૧ વાલ.

૧૧-૭૩ રૂપીએ ખાંડી, તો ૧૩ મણ ને ૧૩ સેરનું શું પડે?

જ-૪૮૩. ૧૦ આ. ૨ પધ.

૧૨-૭૧૧ રૂપીએ ખાંડી, તો ૭૧૧ મણ ને ૭૧૧ સેરનું શું?

જ-૩૩૩. ૧ આ. ૩ પધ.

૧૩-૩૭૧ રૂપીએ માણી, તો ૩૭૧ સેરનું શું?

જ-૨૨૩. ૧૪ આ. ૧૦૧૧ પધ.

૧૪-૭ રૂપીઆ ૭ આનાનું ૪ માણી, તો ૭ માણી ૭ મણ ને ૭ સેરનું શું?

જ-૧૪૩. ૨ આના.

૧૫-૨૭ રૂપીએ ભાર, તો ૩ ભાર ૧૩ મણ ને ૩ સેરનું શું?

જ-૯૫૩. ૧૧ આ. ૪ પધ.

૧૬-૪૭૧ રૂપીએ ગાલ્લી, તો ૨૧૧ ગાલ્લી ૨૧૧ મણ ને ૨૧૧ સેરનું શું પડે?

જ-૧૨૨૩. ૧૧ આ. ૪ પધ.

૧૭-૩૧. ૧૩૧૧ નું એક બેડીજ, તો ૩૭૧ બેડીઆં ને ૧૭૧ મણનું શું પડે?

જ-૫૨૭૩. ૧૪ આ. ૪ પધ.

૧૮-૪૮ રૂપીએ ગાલ્લી ધઉં, ને ૩૭ રૂપીએ ખાંડી ચોખા, તો ૬ મણ ચોખા લઈને તેના કેટલા ધઉં આપીએ?

જ-૧૦ મણ, ૧૬૧ સેર.

૧૯-૭ રૂપીઆની એક કોથળો જુવાર, ને ૪૬ રૂપીઆની એક ગાલ્લી ખાજરી, તો ૧ મણ જુવાર લઈએ તેના કરતાં ૧ મણ ખાજરીનું શું વધારે ખેસે?

૧૮-૧ આનો, ૪ પદ.

૨૦-૩૧. ૧જા નો તોણો, તો ૧જા તોણો ને ૩૧૧ વાલનું શું?

૧૮-૩૧૦ ૩૧. ૮ આ. ૧ પદ.

૨૧-૧૬૧૧૧ ૩૧૧૧ તોણો સોનું, ૨૦૧ ૩૧૧૧ તોણો કુંદન, ને ૧ ૩૧૧૧ ૧૩૧૧ પૈસાની તોણો ચાંદી મળેછે, તો એક વાલ સોનું, એ વાલ કુંદન, અને ૩ વાલ ચાંદી, એ બધું સામટું લીધું તેનું કુંદલે નાણું શું આપીએ?

૧૮-૧ ૩૧. ૧૪ આ. ૪ પદ.

૨૨-૧ ૩૧૧૧ની ૪૮ કેરી, ને એક આનાની ૧૨ કમરખ, તો ૧૩૬ કમરખને બદલે કેટલી કેરી આપે?

૧૮-૩૪ કેરી.

૨૩-૫૦૫ ૩૧૧૧ ૧ સેર એલચી, ને એક ૩૧૧૧ની ૩૧૧ સેર સાકર, તો મોટા સવાયા ભાર એકઠીને બદલે કેટલી સાકર મળે?

૧૮-૧૪ પૈસા ભાર.

૨૪-૩ સેર આહાની ૪ સેર છુંદ આવેછે, અને ૬ સેર છુંદ બરાબર ૨૦ સેર ખાંડ આવેછે, તો ૧૧ મણ ખાંડ બરાબર કેટલી આના આવશે?

૧૮-૧૧૧ સેર.

૨૫-૮૭૧ ૩૧૧૧ સેકડો, તો ૧૭૧ સેકડો ને ૧૭૧ નંગનું શું પડે?

૧૮-૧૫૪૬ ૩૧. ૯ આના.

૨૬-૩૧. ૩૧ ની ટુંડી રકાખી, ને ૩ રા ના દળન મોટાં ચલાણાં, તો ૭ રકાખી ને ૫ ચલાણાંનું સામટું નાણું શું થયું?

૧૮-૨ ૩૧. ૨ આ. ૮ પદ.

૨૭-૭૩ ૩૧૧૧ ૧૩ દાહાડા રહ્યા તેનું સેકડો નાં ટકા લેએ શું બ્યાજ થયું?

૧૮-૩ આ. ૯ પદ.

૨૮-૯૭ રૂપીઆ બે વરસ ને ૧૭ દાહાડા રહ્યા, તેનું બા ટકા લેખે
દીવાળી બાકીનું બ્યાજનું બ્યાજ શું થયું?

જ-૧૨ રૂ. ૪ આ. ૯ પહ.

૨૯-૫૧ રૂપીઆ ૧૨ વરસે બમણા થવાને સેકડે દર માસે બ્યાજને
ભાવ શું નીકળવો જોઈએ? બ્યાજનું બ્યાજ ગણવું નહીં.

જ-૧૧ આના, બા દોકડો, ૩) — ૧૧૫ દામ.

૩૦-૫૨૧ રૂપીઆ ૭ દાહાડા રહ્યા, તેના સર કેટલો થયો?

જ-૧૨૧

૩૧-૯૭૧ રૂપીઆ: ૩ મહિના ૩ દાહાડા રહ્યા, તેના સર કેટલો થયો?

જ-૩૦૨૧

૩૨-૧૭ ગજ લાંબુ લાકડું ને ૮૧ ની દોરી, તો તે કેટલા ગજ લા-
કડું થયું?

જ-૦૧૧૧ ગજ, ને ૭ વીસવાસી.

૩૩-૮૧ ગજ લાંબું, ને ૧૪૧૧ ની દોરી, તો તે કેટલા ગજ થયું?

જ-૧ ગજ, ૨ વસા, ૮૧ વીસવાસી.

૩૪-૧૩૧ ગજ લાંબું, ૧૩૧ ની દોરી, ને ૧૬૧ રૂપીઆ ગજને
ભાવ, તો આપ્પા લાકડાની કિંમત શું થઈ?

જ-૨૪ રૂ. ૧ આ. ૧ પહ.

૩૫-૩૭૫૦) રૂપીઆની હુંડી કરાવવી છે, ને હુંડીને ભાવ રૂ. ૬૯) —
ના છે, એટલે રૂ. ૬૯) — ના ૧૦૦ રૂપીઆ હુંડી વટાવેથી મળે,
તો એ લેખે નાણાવટીને ત્યાં કેટલા રૂપીઆ ભરવા?

જ-૩૬૩૬ રૂ. ૧૩ આ. ૬ પહ.

૩૬-૬૫૧ રૂપીઆનીજ હુંડી કરાવવી છે, પણ ભાવ રૂ. ૨૧૧૧ ના
છે, એટલે રૂ. ૧૦૨૧૧ ના ૧૦૦ રૂપીઆ થરાફને ત્યાંથી મળે,
ત્યારે કેટલા રૂપીઆ ભરવા તે કોણે?

જ-૩૮૬૦ રૂ. ૨ આ. ૬ પહ.

૩૭-સાકેર મણુ ૨૭ બારદાન માથે છે, તેમાં દર મણે બારદાન
ગા સેર, તોલ ૪૧૧ સેર, ને ભાવ મણુ ૧ ના ૩ લા છે, તો
એ સખે બધી સાકેરની થું કિમ્મત થઈ?

જ-૨૨૮ રા. ૧૧ આ. ૭ પધ.

૩૮-૧ માતીના દાણા તોલમાં ૬ રતી છે, તેના ચવ કેટલા થશે?

જ-૨૦૧ ચવ, ૧૨૧ દોકડા.

૩૯-૩ માતીના દાણા તોલમાં ૪ રતી છે, તેના કેટલા ચવ થશે?

૩ ચવ, ૫૧ દોકડા, ૧ બદામ.

૪૦-૩૦૧ માતી છે તેની દારામાં પોષને સેરા કરવી છે, એવી
કે સેરાની સંખ્યા એકી થાય, તેમ દરએક સેરમાં માતી આવે
તે પણ એકી નંબર આવે, ત્યારે બોલો કેટલી સેરા અને દર
એક સેરમાં માતી કેટલાં તે કોહો?

જ-૭ સેરા, અકેકમાં ૪૩ માતી. અથવા

૪૩ સેરા, ને અકેક સેરમાં ૭ માતી.

૪૧-૫૦૧ વાંસ રરતામાં પડ્યા છે, તેના એકી એકીના સરખા
વાંસના ગાડાં ભરવાં છે તે ગાડાં પણ એકી આવે, પણ ગાડાં
૧૦૦ની અંદર આવે, ત્યારે બોલો કેટલાં ગાડાં અને દર
એક ગાડામાં વાંસ કેટલા કેટલા તે કોહો?

જ-૩ ગાડાં, ને દર એકમાં ૧૬૭ વાંસ.

૪૨-નાના માટા મળીને ૧૦૦ પથરા એક ઘરમાં છે, તેના એકી
એકીના ૧૦ ગાડાં ભરવાં છે, એવી રીતે કે કોઈ પણ ગાડામાં
સરખા પથરા આવે નહીં, ત્યારે દર એક ગાડામાં કેટલા કેટલા
પથરા ભરવા તે કોહો?

જ-(૧-૩-૫-૭-૯-૧૧-૧૩-૧૫-૧૭-૧૯)

૪૩-પંદર બાવીસેં સુનસે ને સાત, તેના એકડા કરવા આઠ, કરી
લાવો તો ભાષ સાહેબ જોઈ? તાકીદ કરો.

૧૫૨૨૦૭ ને

૭૩ થી ગુણો.

૪૫૬૬૨૧

૧૦૬૫૪૪૯

૬૪- ૧૧૧૧, ૧૧૧૧ ગણી લો.

૪૪-પંદર બાવીસેં મુતસે ને સાત, તેના બગડા કરો આઠ ; તેમ
ત્રગડા, ચોગડા, પાંચડા, છગડા, સાતડા, આઠડા, ને નવડા,
બધા આઠ આઠ કરી લાવો ?

૬૪-૧૫૨૨૦૭ ને ૧૪૬ થી ગુણો તો આઠ બગ-
ડા ; એને ૨૧૯ થી ગુણો તો આઠ ત્રગડા ; તેમ
૨૯૨ થી ગુણો તો ચોગડા ; ૩૬૫ થી ગુણો તો
પાંચડા ; ૪૩૮ થી ગુણો તો છગડા ; ૫૧૧ થી
ગુણો તો સાતડા ; ૫૮૪ થી ગુણો તો આઠડા ;
તેમ ૬૫૭ થી ગુણો તો આઠ નવડા આવે, એવી
રીતે ગણી લેઓ.

૪૫-આઠ દશરા કે દશકા આણી આપો, જોડે લાવો તો ભાઈ ?

૧૩૮૩૭૦૦૦૧૩૮૩૭૦ ને

૭૩ થી ગુણો.

૪૧૫૧૧૦૦૦૪૧૫૧૧૦

૯૬૮૫૯૦૦૦૯૬૮૫૯૦

૬૪-૧૦, ૧૦, ૧૦, ૧૦, ૧૦, ૧૦, ૧૦, ૧૦, ગણી લો.

૪૬-નવ એકડા આણી આપો, જોડે તે શી રીતે તે કોહો ?

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮ ને

૯ થી ગુણો.

૪૧-૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ગણી લો સાહેબ.

૪૭-નવ ખગડા, નવ ત્રગડા, નવ ચોગડા, નવ પાંચડા, નવ છગડા, નવ સાતડા, નવ આઠડા, ને નવ નવડા, આણી આપો ?

૪૧-૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮ ને ૧૮ થી ગુણો તો

નવ ખગડા; ૨૭ થી ગુણો તો વન ત્રગડા; ૩૬

થી નવ ચોગડા; ૪૫ થી નવ પાંચડા; ૫૪ થી

નવ છગડા; ૬૩ થી નવ સાતડા; ૭૨ થી નવ

આઠડા; તેમ ૮૧ થી ગુણો તો નવ નવડા આવે.

૪૮-નવ દશરા કે દશકા આણી આપો, તે કેમ?

૧ ૧ ૨ ૨ ૩ ૩ ૪ ૪ ૫ ૫ ૬ ૬ ૭ ૭ ૮ ૮ ૦ ને

૯ થી ગુણો.

૪૧-૧૦, ૧૦, ૧૦, ૧૦, ૧૦, ૧૦, ૧૦, ૧૦, ૧૦

(ગણી લો નવ દશરા આવ્યા ?)

૪૯-એવી એક સંખ્યા શોધી કાઢાડો કે જેને ૧-૨-૩-૪

૫-૬-૭-૮ વતી જુદી જુદી રકમે ભાંગીએ તો બધેથી

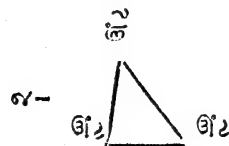
સરખી આવે ને કંઈ વધે નહીં, ત્યારે તે સંખ્યા કઈ?

૪૧-૮૪૦

૫૦-૩ ઊંટ છે તેને ૩ વાંસથી બાંધવા છે, એવી રીતે કે અડેક

ઊંટના મોંમાં બધે વાંસના છેડા આવે, ત્યારે તે શી રીતે બંધાય

તે કોણે?

આવી રીતે
બધે છેડા.
આવશે.

૫૧-એક કામ લલ્લુ ૪ કલાકમાં કરે છે, ને રાલુએડ તેજ કામ પાંચ કલાકમાં કરે છે, ત્યારે તેઓ બંને સાથે મળીને કરશે તો કેટલા વખતમાં પૂરું કરશે તે કોહો ?

જ-૨ કલાક, ૧૩ મિનિટ, ને ૨૦ સેકન્ડ.

૫૨-એક ટાંકી ઉપર વાધ બનાવ્યો છે તેના પુછડાની કળાશી દાખીએ તો ૩૦ મિનિટમાં તે ટાંકીનું બધું પાણી ખાલી થઈ જાય છે, તેમ મોહો દાખીએ તો ૪૦ મિનિટમાં ખાલી થાય છે, અને ૫મ દાખીએ તો ૫૦ મિનિટમાં ખાલી થાય છે, તો ત્રણે સામટા નળની કળાશી દાખી છોડી મૂક્યા તો કેટલા વખતમાં બધું પાણી ખાલી થઈ રહેશે ?

જ-૧૨૧૧ મિનિટ.

૫૩-પાંચ કાટલાંથી ૧ સેરથી તે ૦૧૧ મણુ સુધી તોળવું છે, પાંચ-થી છડું કાટલું ભેવું નહીં, ત્યારે તે કાટલાં કયાં કયાં ?

-૧ સેર, ૨ સેર, ૪ સેર, ૮ સેર, ૧૫ સેર.

૫૪- છ કાટલાંએ એક સેરથી તે ૦૧૧ મણુ સુધી તોળવું છે, છથી સાતમું કાટલું ભેવું નહીં, ત્યારે તે કાટલાં કયાં કયાં ?

જ-૧ સેર, ૨ સેર, ૪ સેર, ૬ સેર, ૮ સેર, ૯ સેર.

૫૫- ઉપર પ્રમાણે ૪ કાટલાંએ ૧ સેરથી તે મણુ સુધી તોળવું છે, ચારથી પાંચમું કાટલું ભેવું નહીં, ત્યારે તે ૪ કાટલાં કયાં કયાં ?

જ-૧ સેર, ૩ સેર, ૯ સેર, ને ૨૭ સેરીઓ.

૫૬-૧૨૭ પાધડી છે તેની ૭ ગાંસડી બાંધવી છે, એવી રીતે કે કોઈને ગમે તેટલી પાધડી જોઈતી હોય તે બીજી ગાંસડી છોડ્યા વગર આવી શકાય; માઠી ગાંસડી હોય ને તેમાંથી વખતે થોડી આપવી હોય તેની કંઈ હરકત નહીં પણ બે ગાંસડીઓ સાથે છોડવી ન પડે; ત્યારે બોસો કેટલી કેટલી પાધડી દર એક ગાંસડીમાં બાંધવી તે કોહો ?

જ-૧૨-૪-૮-૧૬-૩૨-ને-૬૪)

૫૭-એક નગર ૮૪ ચોટાં, ચોટ ચોટે ૮૪ થાંભલાં, થાંભલે થાંભલે ૮૪ દીવા, દીવે દીવે નવરાંક તેલ, ત્યારે કોહો મેહિતાજી કેટલા મણ ને કેટલા સેર?

જ-૧૮૫૨ મણ, ને ૮ સેર.

૫૮-એક સરોવર ૯૦૦ પાળ, પાળે પાળે ૯૦૦ ઝાડ, ઝાડે ઝાડે ૯૦૦ ડાળ, ડાળે ડાળે ૯૦૦ પાન, પાને પાને ૯૦૦ બગ, ત્યારે તે ઉડે તેના કેટલા પગ?

જ-૨૩૬૧૯૯૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦

૫૯-એક મોટા મૂલક છે તેમાં ૨૦ શહેરો છે; એકેક શહેરમાં ૨૦ પરાં છે, એકેક પરામાં ૨૦ મોહોલા છે, એકેક મોહોલામાં ૨૦ ઘર છે, એકેક ઘરમાં ૨૦ માણસ રહે છે, અને એકેક માણસ દર રોજ સરાસરી ૨૦ આના ૨૦ પદ કમાય છે, તો એ પ્રમાણે આપ્પા મૂલકની પેદાશ શું થઈ તે કોહો?

જ-૪૩૩૩૩૩૩ રા. ૫ આ. ૪ પદ.

૬૦-કોઈ એક સખસની વાડીમાં ફળોનાં ઝાડો છે. તે ઝાડો માંહેલાં અડધાને દાડેમ થાય છે, ચોથા હિસ્સાના ઝાડોને જમરૂપ થાય છે, છઠ્ઠા ભાગનાં આલુ થાય છે, અને પચ્ચીસ ઝાડોને લીલી દરાખ આવે છે, ત્યારે બધા મળીને તે વાડીમાં ઝાડો કેટલાં તે કોહો?

જ-૩૦૦

૬૧-એક માણસે પોતાના નાના છોકરાને ૮૪૦૦ રૂપીઆ આપ્યા, તે મોટા છોકરાને જે આપ્યું તેની રૂપોએ પોણી મે આની પરાખર થયું; ત્યારે મોટા છોકરાને શું મળ્યું, અને તે માણસની બધી પૂંજ કેટલી તે કોહો?

જ-મોટાને રૂ ૭૬૮૦૦, બધી પૂંજ રૂ. ૮૫૨૦૦

૬૨-એક સાંઢણી પેહેલે દહાડે ૧ ગાઉ, બીજે દહાડે ૩ ગાઉ, ત્રીજે દહાડે પાંચ ગાઉ, એમ અંકેક દહાડે બધે ગાઉ વધતી ચાલેછે, તે ચાલતાં ચાલતાં ૧૬૦૦ ગાઉ નીકળી ગઈ, ત્યારે એટલું ચાલતાં ચાલતાં તેને કેટલા દિવસ લાગ્યા હશે તે કહો ?
જ-૪૦ દહાડાં.

૬૩-એક સાંઢણી રાજ ૬૦ ગાઉ ચાલેછે, ને તેનું બચ્ચું રાજ ૧ ગાઉથી વધતું એટલે આજે ૧, કાલે ૨, પરમ દહાડે ૩, ચોથે દહાડે ૪, એ પ્રમાણે અંકેક દહાડે એકેક ગાઉ વધતું ચાલેછે, (તેઓ બંન્નાએ સાથે ચાલવા માંડ્યું) ત્યારે હવે બોલો બચ્ચું તે સાંઢણીને કેટલામે દહાડે અને કેટલા ગાઉ ચાલશે ત્યારે મળશે ?

જ-૧૧૯ દહાડે, ૭૧૪૦ ગાઉ ઉપર.

૬૪-એકથી તે એક હજાર સુધી ચડતી સંખ્યા ગણી લાવો, એટલે ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭, ૮, એમ એક હજાર સુધી આંકડા એકઠાં કરીને તેનો સર્વાળો કરી લાવો.

જ-૫૦૦૫૦૦

૬૫-એક માટા ચોરે શહેરમાં ચોરી કરી, અને તેણે એકું જાણુ કે મારી પછવાડે કાંઈ આવતું નથી તેથી તે ઉત્તર તરફ દર રાજ ૯ ગાઉ નાસતો ગયો. એવામાં રાજના માણસો તેને પકડવા દાડ્યા ; તેઓ પેહેલે દહાડે ૩ ગાઉ, બીજે દહાડે ૫ ગાઉ, ત્રીજે દહાડે ૭ ગાઉ, એ પ્રમાણે રાજ બધે ગાઉ વધતા ચાલતા ગયા; ત્યારે તે ચોર કેટલા દિવસમાં પકડાયો તે કહો ?

જ-૭ દિવસ.

૬૬-એક માટા ટોપલામાં ઘણી એક ખારક છે, તેમાંથી બધે કાહાડીએ તો છેલ્લે ૧ વધેછે, ત્રણ ત્રણ કાહાડીએ તો પણ ૧ વધેછે; તેમ ચાર ચાર પાંચ પાંચ ને છ છ કાહાડીએ તો પણ ૧ વધે

ધેડે; પણ જ્યારે સાત સાત કાલાડીએ ત્યારે બરાબર થઈ રહેડે. ત્યારે તેમાં બધી મળીને કેટલી ખારક છે તે કહો ?

૪-૩૦૧

૬૭-એક માણસે પોતાની દુકાનમાં કેટલીક કેરી આવી રીતે ગણી ને મૂકી. જ્યારે એકેકી ગણી ત્યારે કંઈ વધી નહીં; બમે ગણી ત્યારે કંઈ વધી નહીં; તેમ ત્રણ ત્રણ, ચાર ચાર, પાંચ પાંચ, ને છ છ ગણી ત્યારે પણ કંઈ વધી નહીં; પણ જ્યારે સાત સાત ગણી ને મૂકી ત્યારે ૧ વધી. ત્યારે બધી મળીને કેરી કેટલી હતી તે કહો ?

૪-૧૨૦

૬૮-એક માણસે ટોપલામાંથી કેટલીક સોપારી ભીખારીઓને આપી. જ્યારે પેહેલાં તેણે એકેકી આપવા માંડી ત્યારે કંઈ વધી નહીં; બમે આપવા માંડી ત્યારે પણ કંઈ વધી નહીં; તેમ ત્રણ ત્રણ, ચાર ચાર, પાંચ પાંચ, ને છ છ આપવા માંડી ત્યારે પણ કંઈ વધી કે ઘટી નહીં; પણ જ્યારે સાત સાત આપવા માંડી ત્યારે ૧ ઘટી. ત્યારે બધી મળીને તેમાં સોપારી કેટલી તે કહો ?

૪-૩૦૦

૬૯-ઉપર પ્રમાણે એક સખસે છોકરાઓને કેટલીક કમરખ વેહ્યા. જ્યારે તેણે પેહેલાં બમે આપવા માંડી ત્યારે ૧ વધી; ત્રણ ત્રણ આપવા માંડી ત્યારે બે વધી; ચાર ચાર આપતાં ત્રણ વધી; પાંચ પાંચ આપતાં ૪ વધી; છ છ આપતાં પાંચ વધી; પણ જ્યારે દરેક જણને સાત સાત કમરખ આપી દીધી ત્યારે બધાને બરાબર આવી રહી, ને એક પણ વધી કે ઘટી નહી. ત્યારે મૂળ પ્રથમ કમરખ કેટલી હતી તે કહો ?

૪-૧૧૯

૭૦-એક છોકરાને તેના શેઠ કેરીની વખાર સોપાને ગયો હતો, પણ છોકરો નાદાન તેથી વખાર ઉઘાડી મૂકીને એક તમાશે

જોવા હોયો રહ્યો, એટલે વખારમાંથી થોડી ઘણી કેરી ચોરાઈ ગઈ. તે જોઈ તે ધણું રેવા લાગ્યો, ત્યારે હોદ્દાએ આવીને તેને કહ્યું—ખરચા, તારી કેરી કેટલી હતી? તેણે જવાબ દીધો, મને તેની ગણતરીની કંઈ ખબર નથી. પણ એટલું યાદ છે કે મારા દેખતાં થોડે બધી કેરી અકેકી ગઈ ત્યારે સરખી; બધે ગણી ત્યારે સરખી; ત્રણ ત્રણ, ચાર ચાર, પાંચ પાંચ, છ છ, સાત સાત, આઠ આઠ, નવ નવ, ને દસ દસ ગણી ત્યારે પણ સરખી થઈ હતી, પણ જ્યારે અગીઆર અગીઆર ગણી ત્યારે ૧ કેરી વધી હતી, એટલી મને સરત છે. ત્યારે જોલો તે વખારમાં બધી મળીને કેરીઓ કેટલી હતી ?

જ-૨૫૨૦

૭૧-૩૦૦ કેરી પાંચ જણાને સરખે ભાગે વહેંચી આપવાને એક ટોપલામાં ભરી હતી, તેમાં વહેંચનારે પેહેલ પેહેલાં કેટલીએક તેમાંથી લીધી, ન પેહેલાને તેના હિસ્સા પોતાનામાંથી આપ્યો. બાકી રહી તેને ખમણી કરી, ન તેમાંથી ખીજાને તેના હિસ્સા આપ્યો. બાકી રહી તેને ત્રમણી કરી ન તેમાંથી ત્રજાને તેના હિસ્સા આપ્યો. પછી બાકી ને રહી તેને ચોગણી કરીને તેમાંથી ચોથાને તેના હિસ્સા આપ્યો. છેલ્લે બાકી રહી તેને પાંચ ગણી કરીને પાંચમાંને બધાના નેટલો બરાબર હિસ્સા આપ્યો, તો છેલ્લે પછી ટોપલામાં કંઈ રહ્યું નહીં. ત્યારે વહેંચનારે પ્રથમ ટોપલામાંથી કેટલી કેરી લઈ લીધી તે કોહો?

જ-૧૦૩

૭૨-એક ઓકરો એક ચોપડીના બે દાહાડામાં ૩ પાનાં શીખે છે ને ૩ દાહાડામાં ૪ પાનાં ભૂલી જાય છે, તો એ પ્રમાણે તેને ૧૦૦ પાનાની એક ચોપડી શીખી રહેતાં કેટલી મુદત લાગશે?

જ-૨૦ મહિના.

૭૩-એક શ્રાદ્ધાચુનો ઓકરો મુંબઈ ભણુવા ગયો તેને એક ગ્રંથ-

માંના ૩૨૪ શ્લોક શીખવાના છે, તેમાં તે પાંચ દિવસે ૧ શ્લોક શીખે છે ને ૮ દિવસે ૧ શ્લોક ભૂષે છે, ત્યારે ખોલો તેને તે ગ્રંથ બધા શીખી રહેતાં કેટલા દાહાડા લાગશે?

૬૪-૪૩૨૦ દિવસ.

૭૪-એક છોકરો એક ચોપડીમાંના દર રોજ ૧૦ પાનાં શીખે છે. તે પાંચ દિવસ સુધી શીખ્યો, એટલે છઠ્ઠા દિવસથી ખીન્ને છોકરે તેની સાથે શીખવા માંડ્યું તે દર રોજ ૧૦૧૧ પાનાં શીખે છે, ત્યારે તે બંને જણા તે ચોપડીના કેટલામ પાને એકઠા થશે તે કોણે?

૬૪-૭૧૦ ને પાને.

૭૫-ત્રણ દારતદારો પરદેશ જતા હતા તેમની પાસે કેટલીએક પુરીઓ હતી, તે તેઓ મુકામ પર જઈ ખાધા વિના સુધ ગયા. કેટલીક વારે માંહેથી એક જણ જાગ્યો તેણે તે પુરીઓના બરાબર ૩ ભાગ કર્યા તો ૧ પુરી વધી તે તેણે કાહાડી નાંખી, અને પોતાનો ભાગ ખાધને સુધ ગયો. બાદ થોડી વારે ખીન્નો જાગ્યો તેણે પણ ત્રણ ભાગ પાડ્યા તો ૧ પુરી વધી તે તેણે કુતરાને નાંખી, અને પોતાનો ભાગ ખાધને સુધ ગયો. પછી થોડી વારે ત્રીજો જાગ્યો તેણે પણ ૩ ભાગ પાડ્યા ને ૧ પુરી વધી તે કુતરાને નાંખી, પોતાનો ભાગ ખાધને સુધ ગયો. પછી સહવારે ત્રણ જણા ઉઠ્યા ને પુરીઓ વહેંચી લીધી ત્યારે પણ ૧ વધી તે તેઓએ કાહાડી નાંખી, અને સૌ સૌના સરખો ભાગ લઈ લીધા. ત્યારે ખોસો મૂળ પ્રથમ પુરીઓ કેટલી હતી, અને એકેક જણના ખાધામાં કેટલી કેટલી આવી?

પુરી. (પેહેલા. ખીન્નો. ત્રીજો.

૬૪-અસલ ૭૬ (૩૩- ૨૪- ૧૮

૭૬-ચાર સખસોએ બજારમાંથી ૧ રૂપીઆના પૈસાં લઈ મારહી બરાબી એટલે કંઈ કામ સાર તેઓ ચારેને એકદમ જવું પડ્યું,

તેથી તે મારહી સુખડીઆની દુકાને મૂકીને તેઓએ એવો બદાબસ્ત કીધો કે જે કોઈ ચારમાંથી વેહેલો આવતો જાય તેણે પોતાનો હીસ્સો ખાતા જવું, એક ખીજની રાહ જોવી નહીં એમ કહી બધા જુદા પડ્યા એટલે થોડી વાર પછી એક જણે આવ્યો તેણે મારહી છોડી પેંડાના ચાર ભાગ પાડ્યા, તો ૩ પેંડા વધ્યા તે બીજાની આવી દઈ પોતાનો ભાગ ખાઈ ચાલતો થયો. બાદ થોડી વાર પછી બીજો આવ્યો તેણે પણ ચાર ભાગ પાડ્યા તો ૩ વધ્યા તે ત્રણ કોઈને આવી દીધા ને પોતાનો ભાગ ખાઈ ચાલતો થયો. એ પ્રમાણે ત્રીજો આવ્યો તેણે પણ કંઈ, ન ચોથો આવ્યો તેણે પણ કંઈ ને બધા એવી રીતે જતા રહ્યા. પછી થોડી વારે ચારે જણા ભિગા થઈ ને આવ્યા ને રહેલા પેંડાના ચાર ભાગ પાડ્યા ને વેહેચી લીધા, તો પછી કંઈએ વધ્યું નહીં. ત્યારે બોલો મારહીમાં અસલ પેંડા કેટલા હતા, અને અકેક જણે ખાધા કેટલા કેટલા?

પેંડા. { પેહેલો-ખીજો-ત્રીજો-ચોથો.

જ-અસલ ૨૪૭ { ૭૯ - ૬૩ - ૫૧ - ૪૨

જ-કેટલાક લાડવા છે તે ત્રણ જણાને આવી રીતે વેહેચી આપ્યા, પેહેલાં ત્રણ ભાગ પાડતા ૧ વધ્યો તે કાહાડી નાંખી તેમાંથી પેહેલાને તેનો હીસ્સો આપ્યો. બાદ બાકી રહેલાના ત્રણ ભાગ પાડ્યા તો ૧ વધ્યો તે કાહાડી નાંખી ખીજને તેનો હીસ્સો આપ્યો. અને એજ પ્રમાણે ત્રીજાનો હીસ્સો પાડતાં ૧ વધ્યો તે કાહાડી નાંખી ત્રીજાને તેનો હીસ્સો આપ્યો. પછી છેલ્લે જોડલા લાડવા બાકી રહ્યા તેના ત્રણ ભાગ સામટા પાડી અકેકને આવી દીધા તો પછી કંઈ વધ્યું નહીં. ત્યારે બોલો અસલ લાડવા કેટલા, અને અકેકને ભાગે આવ્યા કેટલા કેટલા?

લાડવા. { પેહેલો-ખીજો-ત્રીજો.

જ-અસલ ૨૫ { ૧૦ - ૭ - ૫

૭૮-કેટલાક બરશીના કકડા છે તે ચાર જણ વચ્ચે વહેંચવાના છે તેમાંના એક જણ આંખો તેણે ચાર ભાગ પાડ્યા, તો ચાર ભાગ પાડતાં ૧ કકડો વધ્યો તે વધેલા સાથે પોતાનો ભાગ આ-ધ ચાલતો થયો. પછી બીજો આંખો તેણે ચાર ભાગ પાડ્યા તો ૧ વધ્યો તે વધેલા સાથે પોતાનો ભાગ આધને તે પણ ચા-લતો થયો. પછી ત્રીજો આંખો તેણે પણ ઉપર મુજબ કીધું ને તે પણ ઠેકાણે થયો. પછી છેલ્લે ચોથો આંખો તેણે ચાર ભાગ પાડ્યા તો પેલા ત્રણની માફક ૧ કકડો ઉપલક તો વધ્યો નહીં, તેથી તેણે કકડ પોતાનો ચોથો ભાગજ આધી. પછી બાકી રહેલા કકડા ચારે મળી વહેંચી લીધા તો બધાને સ-રખા આંખા, ને બે કકડા વધ્યા તે કાઢાડી નાંખ્યા. ત્યારે ચોથો અસલ કકડા કેટલા, અને અકેક જણાએ આધા તે કેટલા?

કકડા. (પેહેસો-બીજો-ત્રીજો-ચોથો.

જ-અસલ ૬૧ (૨૦ - ૧૬ - ૧૩ - ૧૦

૭૯-એક ટોપલામાં કેટલીક કેરીઓ છે તે ત્રણ ભાગે બરાબર વહેંચવી છે, એવામાં એક ભાગીઓ આંખો તે ત્રીજો હીસ્સે પોતાનો ભાગ આધ ચાલતો થયો. પછી બીજો આંખો તેણે બાકી રહેલીમાંથી ત્રીજો હીસ્સે આધી. પછી ત્રીજો આંખો તેણે પણ રહેલીમાંથી ત્રીજો હીસ્સે આધી. પછી બાકી ને રહી તે ત્રણે જણાએ સાથે મળીને વહેંચી લીધી ત્યારે પણ બ-ધાને બરાબર આવી રહી, ને એક વધીકે ધટી નહીં. ત્યારે અ-સલ કેરીઓ કેટલી, અને અકેકને ભાગે આવી કેટલી તે કોહો?

કેરી. (પેહેસો-બીજો-ત્રીજો.

જ-અસલ ૮૧ (૩૫ - ૨૬ - ૨૦

૮૦-એક રાજાએ કન્યાદાનમાં પોતાની છોકરીને ૩ ચોગડા કાઢાડી આપ્યા, તેમાં રાજાના નાના કુંવરે એક મીડું વધારી આપ્યું, તેમ વચલા કુંવરે વચમાં એક એકડો વધારી આપ્યો, ને મોટા

કુંવરે જમણી તરફ એક બગડો વધારી આપ્યો. ત્યારે બોલો દર એક જાણે કેટલા કેટલા રૂપીઆ આપ્યા, અને કુલે રૂપીઆ કેટલા?

જ-	રાજાએ.	૪૪૪	રૂ.
	નાના કુંવરે.	૩૯૯૯	રૂ.
	વચલાએ.	૩૯૭૦૦	રૂ.
	મોટાએ.	૩૯૭૨૬૨	રૂ.
	કુલે	૪૪૧૪૦૨	રૂ.

૮૧-એક ટેલીઓ બ્રાહ્મણ એક રાજાના મહેલ આગળ ધણી મુદત થયા ટેલ નાંખતો હતો, ત્યારે છેલ્લે રાજાએ તેની ટીપમાં ૪ બોગડા કાઢાડી આપ્યા. તે લઈ બ્રાહ્મણ પછી તેના કુંવર પાસે ગયો, તેણે તે પર એક મીડું વધારી આપ્યું. પછી રાણી પાસે ગયો તેણે પણ તેમાં એક મીડું વધારી આપ્યું. પછી કુંવરી પાસે ગયો તેણે પણ એક મીડું વધારી આપ્યું. પછી તે બધા ટીપમાં બરાબર રૂપીઆ લઈ ખુશ થઈ બ્રાહ્મણ પોતાને વતન ગયો. ત્યારે બોલો દર એક જાણે કેટલા કેટલા રૂપીઆ આપ્યા, અને બ્રાહ્મણ પાસે કુલે કેટલા રૂપીઆ થયા?

જ-	રાજાએ.	૪૪૪૪	રૂ.
	કુંવરે.	૩૯૯૯૯	રૂ.
	રાણીએ.	૩૯૯૯૯૦	રૂ.
	કુંવરીએ.	૩૯૯૯૯૦૦	રૂ.
	કુલે રૂપીઆ	૪૪૪૪૦૦૦	થયા.

(દોહરા)

૮૨- ત્રીન સત્તા એક બગડા, આગળ પીછું સોળ,
જમણ બગડો જે ગયો, થયો ત્યાં કાકારાજ;
અત્ર નર તો પારખો, હિસાબથી એ સેલ,
જમણની સંખ્યા તમે, આણી આપો પેલ.
એટલે ૧૬૭૭૭૨૧૬ રૂ. એક માણસ પાસે હતા તેમાંથી

તેનો જમઈ બગડો લઈ ગયો, ત્યારે ધરમાં બધા હાથ પીટ
કરવા લાગ્યા, ત્યારે જમઈ કેટલા રૂપીઆ લઈ ગયો તે કોહો?
જ-૧૫૦૯૯૫૦૦ રૂ૦

(ચોપાઈ)

૮૩- અર્ધ કીચડ ત્રી ગજ પડ્યું, દશમો ભાગ શેવાળે અડ્યું;
બાર ગજ તો બારણે રહ્યું, તે લાકડું કેટલું થયું.

જ-૧૮૦ ગજ.

૮૪-એક કપડું ૪ ગજ લાંબુ ને ૪ ગજ પોહોળું છે, તેની કિંમત
૧ રૂપીઆ પડેછે, તો એ ભાવે એક ગજ લાંબુ ને ૧ ગજ
પોહોળું એવા કપડાનું શું બેસશે?

જ-૧ આના.

૮૫-એક રાજ પાસે ૨૫ ગજ લાંબી, ૨૫ ગજ પોહોળી, ને ૨૫
ગજ ઊંડી એવી ૪ ખાણો હતી, તે ત્યારે એક વાણીઆને
આવી ને રાજએ તેની પાસેથી ૧૦૦ ગજ લાંબી, ૧૦૦ ગજ
પોહોળી, ને ૧૦૦ ગજ ઊંડી એવી ૧ ખાણ લીધી; ત્યારે
એમાં કોને ફટલો ફાયદો થયો તે કોહો?

જ-રાજને ૧૬ ગણો.

૮૬-એક કીલ્લાને શત્રુની ફોજે ઘેરા બાંધ્યો તેથી તે વખતે તેમાં-
ના માણસોએ ખીજ કીલ્લાવાળાને કહ્યું કે આ વખતે હમને
મદદ કરો, ને હુમારી પાસે હાલ જેટલી ફોજ છે, તેટલી તમામાં-
થી આપો, તે મુજબ તેણે આપી. બાદ ખીજ કીલ્લાવાળાને
શત્રુનો ડર થયો ત્યારે તેણે ત્રીજ કીલ્લાવાળા પાસેથી પેહેલાને
આપતાં જેટલા માણસો રહ્યાં હતાં તેટલાં લીધાં. એટલે ત્રી-
જને ડર લાગવા માંડ્યો તેણે પોતાનામાં રહ્યાં હતાં તેટલાં મા-
ણસો ચોથામાંથી લીધાં. એજ પ્રમાણે ચોથાએ પાંચમાંમાંથી,
અને પાંચમાં વાળાએ છઠ્ઠામાંથી માણસો લીધાં; એટલે શત્રુની
ફોજ જતી રહી. તે વખતે જેવા લાગ્યા તો અંકેક કીલ્લામાં સર-

ખાં માણસો થયાં, અને તે બધા કીલ્લાના કુલે સામટાં ગણ્યાં
તો હજારની ઉપર અને બે હજારની અંદર હતાં, ત્યારે ખોલો
પેહેલ વેહેલાં દર એક કીલ્લામાં ઓછામાં ઓછાં કેટલાં આ-
દમી હતાં ?

જ- { પેહેલો-ખીનો-ત્રીનો-ચોથો-પાંચમો-છેડો
૯૦, ૧૮૦, ૧૮૦, ૧૮૦, ૧૮૦, ૨૭૦
કુલે ૧૦૮૦

૮૭-એક શહેરને ૪ દરવાજા છે, તેને ઘેરે ધાલ્યો. એક દરવાજા
પાસે બચકર આવ્યું ત્યારે તે દરવાજા નેટલાં માણસ હતાં તેટલાં
તેટલાં બાકીના ત્રણે દરવાજાથી આવી પોહ્યાં. ત્યારે ખીનો
દરવાજા ઘેરે ધાલ્યો, ત્યાં પણ પેહેલાને આપતાં નેટલાં માણ-
સો રહ્યાં હતાં તેટલા તેટલાં ત્રણે દરવાજાથી આવી મળ્યાં. પ-
છી ત્રીનો દરવાજા ઘેરે ધાલ્યો ત્યાં પણ રહ્યાં હતાં તેટલાં અંકેક
દરવાજાથી આવ્યાં. એજ પ્રમાણે ચોથે દરવાજા પણ થયું. પ-
છી માણસો ગણેછે તો બધે દરવાજા સરખાં સરખાં થયાં, ત્યારે
પેહેલ વેહેલાં અંકેક દરવાજા કેટલાં માણસ હતાં તે જાહેર ?

જ-૧૨૫, ૨૨૫, ૩૦૫, ૩૬૯

૮૮-સમુદ્રમાં ૪ નાવ હતી તે માણસોથી ભરેલી હતી. તેમાં પેહેલી
હોડી ડુબવા માંડી ત્યારે બાકીની હોડી વાળાએ પોત પોતા-
માં નેટલાં માણસો હતાં તેટલાં તેમણે ડુબવામાંથી લીધાં. ત્યારે
ખીજી હોડી ડુબવા માંડી ત્યારે બાકીની ત્રણે હોડીવાળાઓ-
એ પોત પોતામાં નેટલાં માણસો હતાં તેટલા વળી તે ખીજીમાંથી
લઈ લીધાં. પછી ત્રણ ડુબવા માંડી ત્યારે બધી હોડીવાળાએ
ઉપર મુજબ કીધું. પછી ચોથી ડુબવા માંડી ત્યારે પણ ઉપર
મુજબ બધાઓએ માણસ લઈ લીધાં, તો છેલ્લે બધી હોડી-
ઓમાં પછી સરખાં આદમી થયાં ને દર એક હોડી સહી સલા-
મત પોહ્યાં. ત્યારે ખોલો પેહેલ વેહેલાં અંકેક હોડીમાં કેટલાં
માણસો બેઠેલાં હતાં ?

8-33, 19, 4, 4

૧૮-૭ હોડીમાં કેટલાંક ગોળનાં માટલાં ભર્યાં છે ને તે વલસાડ ખંદૈરવાને કરવાં છે. હવે પેહેલી હોડીમાં બાર ધણે હોવાથી તે કુખવા માંડી ત્યારે ખાકીની ૬ હોડીવાળાઓએ પોત પોતામાં જોડલાં માટલાં હતાં તેટલાં તેમણે પેહેલીમાંથી લઈ લાધાં. એટલે બીજી કુખવા માંડી ત્યારે ખાકીની ૬ હોડીવાળાઓએ પોત પોતામાં હતાં તેટલાં તેમાંથી લઈ લીધાં. પછી ત્રીજી કુખવા માંડી એટલે ખાકીની હોડી વાળાઓએ પાછું ઉપર મુજ કીધું. એમજ ચોથી, પાંચમી, છઠી, ને સાતમી કુખવા માંડી ત્યારે પણ બધા ઉપર મુજબ કરતા ગયા, તો છેવટ વલસાડ મૂકામે બધી હોડી બરાબર પોહોંચી ને માટલાં ઉતાર્યાં તો અકેકમાંથી સરખાં માટલાં નીકળ્યાં, ત્યારે કેહો પેહેલ વેહેલાં અકેક હોડીમાં કેટલાં કેટલાં માટલાં ભર્યાં હતાં?

NY-886, 224, 993, 49, 26, 94, 6

૯૦-એક હોડી ભર સમુદ્રમાં છે તેમાં ૩૦ જાણ બેઠા છે, તેમાં ૧૫ હોરા ને ૧૫ બોળ છે. હવે તેમાં ભાર ઘણો થવાને લીધે તે ડુબવા માંડી, તથા અડધા માણસોને વામી નાંખવા છે, તેમાં કપતાને હુકમ કર્યો કે ગમે તે એકજ જાતના પંદરને ઝટ-પટ કમી કરી નાંખવા; પછી એ જાતમાંના ગમે તે, પણ તે દર એક જાણ ગણતીમાં ૬ મો આવે તેનેજ વામવો. ત્યારે તે ૩૦ જાણને કેહેવી રીતે ગોઠવીને બેસાડવા કે પેહેલાથી ગણતાં ૬ માંનુંજ જાત થાય, અને તે પણ બધા એકજ જાતના નીકળે?

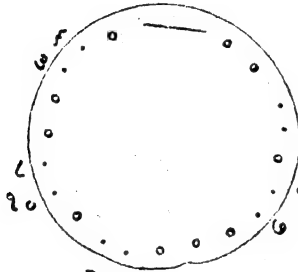
64-

ગણે, ખાનની ન-
તનો હ નો આવશે.

• = ते हिरा.
• = ते भिन्न.

૯૧-ઉપર પ્રમાણે એક હોડીમાં ૨૦ જણા છે તેમાં અડધા માચી ને અડધા દરજી છે. એ બેમાંથી ગમે તે એક જાતના ૧૦ જણને વામી નાંખવા છે, પણ તે ગણવીમાં છોડા આવે તેનેજ. ત્યારે કેવી રીતે તદખીરથી તેઓને બેસાડવા, કે ગમે તે એકજ જાતના ૧૦ આદમી સલામ પોહાચે, અને એકજ જાતના ૧૦ આદમી સહી સલામત રહે?

જ-

૨ ૫

૯ આંકડા મુક્યા તે મા-
૪ ચી છે. ગણો જમ-
ણી બાજુથી માચી-
૧ ની જાતમાંના દર એ
ક જણ છોડા આવશે.

૯૨-એક માણસે બજારમાંથી ૪૫ રૂપીઆનું કાપડ લીધું. હવે વેચનાર ધણીએ તેને કહ્યું કે મને દેશના ચલણ પ્રમાણે એ રૂપીઆમાં ચાર શિકા એટલે બેઆની, પાવલી, અડધા, ને રૂપીઆ બધું સરખું સરખું આપો, ત્યારે તે સમસને બધું કેટલું કેટલું આપીએ તે કોહો ?

જ- { રૂપીઆ. અડધા. પાવલી. બેઆની.
૨૪, ૨૪, ૨૪, ૨૪

૯૩-૨૭૧ રૂપીઆ છે તેના એવા છ ભાગ કરવા કે તેના આના, બે આના, પાવલા, અડધા, રૂપીઆ, અને મોહોર એ બધું સરખું સરખું આવે ત્યારે તે ભાગ કરી બતાવો ?

જ- { મોહીર. ૩૧. અડ. પાવ. બે આ. આ.
 { ૧૬, ૧૬, ૧૬, ૧૬, ૧૬, ૧૬

૯૪-૧ રૂપીઆનું ૪ સેરનું ધી લઈને પાંચ સેરનું વેચ્યું, ને પાંચ સેરનું ધી લઈને ૪ સેરનું વેચ્યું, એવા મં પાંચ વાર વેપલો કર્યા; ત્યારે તેમાં મને ખોટ ગઈ કે નહીં થયો તે કોહો ?

જ-૪ આના નહીં થયો.

૯૫-એક માણસ સુરતથી અમદાવાદ ૪ દિવસે પોહીર્યો, ને પાંચ દિવસે પાછો આવ્યો. હવે બધી મુસાફરીમાં પેહેલા દિવસ કરતાં તે દર રોજ અકેકો ગાઉ ઓછો ચાલ્યો, તો એ લખે સુરતથી અમદાવાદ કેટલું દૂર હશે, તથા તે રોજ કેટલા કેટલા ગાઉ ચાલ્યો હશે તે કોહો ?

જ- { ૨૪, ૨૩, ૨૨, ૨૧ જતી વેળા ચાલ્યો.
 { ૨૦, ૧૯, ૧૮, ૧૭, ૧૬ આવતી વેળા.
 ૯૦ ગાઉ દૂર.

૯૬- એક તબેલામાં કેટલીક ગાયો હતી તેને ૩ દરવાજોથી કાઢાડી ત્યારે સરખી, તેને પાંચ ખાડને છાંયડે બેસાડી ત્યારે પણ સરખી, સાત ગોવાળીઆને ચારવા આપી ત્યારે પણ સરખી. અને રાતે જ્યારે ૯ જણી દોવા બેઠી ત્યારે ગણી તો પણ બધી સરખી થઈ. ત્યારે બધી મર્જાને ઓછામાં ઓછી ગાયો કેટલી હતી તે કોહો ?

જ- ૩૧૫

(દોહરા).

૯૭- ગોડુળ ગામની માંહે, નંદ ખેર ઠાકોર જ્યારે,
 ખેન ચરાવવા જાએ, કરે ચતુરાઈ ત્યારે ;

ઘેન તાણા ત્રણ રંગ, હાર ત્રણ હંકાવે,
 રાતી શ્યામ સફેદ તે, સરખી દુનન કાવે;
 હરિ સાય પંચ ગોવાળ, ભાગ સરખો વેંચાવે,
 ગામ ચરે દસ સીમમાં, સપ્ત નદી જળ પાવે;
 ખેસે તરવર છાંયમે, વ્યાં વૃક્ષ નવજ કાવે,
 દોનારી જણુ ત્રીથને, ભાગ સરખો અપાવે;
 સો એક સુતી જાય તે, ગણુતિમાં તો આપે,
 કવિજન કહે આ ઠકરો, એ ગઉ કિત્તી કાવે.

જ-૧૨૬૦

૯૮-એક માણસ ખજારમાં એક દુકાનદારને વ્યાં ગયો અને તેને
 કહ્યું કે હાલ મારા ગજવામાં જેટલા રૂપિયા છે તેટલા નો
 ખીજા તું મને ઉધાર ધીરે તો હું તારી પાસેથી પાંચ રૂપિયા-
 નો સોદો વેચાતો લઈ. દુકાનદારે કપૂલ કીકું એટલે પેલા
 સખસે કહેલા રૂપિયાનો માલ લીધો. તો પણ તેના ગજવામાં
 થોડીએક સીલક રહી તે લઈને ખીજા દુકાને ગયો, અને વ્યાં
 પણ કહેવા લાગો કે હાલ મારા ગજવામાં જેટલું નાણું છે તે-
 ટલું નો ખીજા તું મને આપે તો હું તારે વ્યાંથી પાંચ રૂપિયાનો
 સોદો વેચાતો લઈ. તે દુકાનદારે, તેમ કર્યું ને તેણે વ્યાંથી પણ
 સોદો લીધો. તો પણ કેટલાક પૈસા તેની પાસે રહ્યા તે લઈને
 ત્રીજા દુકાને ગયો વ્યાં પણ ઉપર મુજબ કર્યું ને સોદો લીધો
 તો વ્યાં પછી તેની પાસે કંઈએ રહ્યું નહીં. વ્યારે ખોસો પેહે-
 લ વહેલાં ઘેરથી તે કેટલા રૂપિયા લાવ્યો હતો?

જ-૪ શ. ૬ આના.

૯૯-એક માણસ ગજવામાં કેટલુંક નાણું લઈને ખજારમાં એક

કાપડીઆની દુકાને ગયો ત્યાંથી તેણે એક રૂપીઆના બારતો લીધા. બાદ બાકી ને નાણું રહ્યું તેટલું તે દુકાન વાળા પાસેથી ઓછીનું લઈને ગાંધીની દુકાને ગયો ત્યાંથી એક રૂપીઆની શાકેર લીધી. પછી ને નાણું રહ્યું તેટલું તે ગાંધી પાસેથી લઈને કાગદીની દુકાને ગયો ત્યાંથી એક રૂપીઆના કાગળ લીધા. પછી ને નાણું રહ્યું તેટલું તે કાગદી પાસેથી લઈને મુખડીઆની દુકાને ગયો ત્યાંથી એક રૂપીઆની બરફી લીધી; પછી જીવેછે તો પાસે કંઈ રહ્યું નહીં. ત્યારે બોલો પેહેલ પેહેલાં કેટલું નાણું લઈને તે ઘેરથી નીકળ્યો હતો?

જ-૧ શ. ૧૪ આના

૧૦૦-એક રાજ્યએ એક પરાના શોકોને પાઘડીનું ધનામ આપવાને બોલાવ્યા. તે પરાની અને રાજ્ય સભાની વચ્ચે ૩ દરવાજા હતા, તેમાં પેહેલે દરવાજેથી માણસો આવતાં ત્યાં તેમાંના અડધાં રહી ગયાં. ત્યારે બાકીના બીજા દરવાજે ગયાં ત્યાં પણ તેમાંનાં અડધાં રહી ગયાં. તેમાંથી રહી ગયલા ત્રીજા દરવાજે ગયાં ત્યાં પણ બાહાર અડધા રહી ગયાં. પછી જો રાજ્ય પાસે ગયા તેમને રાજ્યએ દર એકને અકેકી ચહડતી પાઘડી આપી એટલે પેહેલાને ૧, બીજાને બે, ત્રીજાને ૩, એ પ્રમાણે. તે પાઘડીઓ તે માણસો બધા દરવાજાના રહી ગયલા માણસો સાથે વેહેવો લેવા બેઠા તો દર એક જણને બરાબર અકેકી પાઘડી આવી રહી ને એક પાઘડી વધી કે ઘટી નહીં, તેથી બધા પછી ખુશ થઈ ગયા. ત્યારે પ્રથમ પેહેલા દરવાજામાં આવતાં કેટલા માણસ હતા તે કોણે?

જ-૧૨૦

૧૦૧-એક માહાજનનું ટોળું દરબારમાં ગયું ત્યારે પોહોરેદાર

સીપાઈઓએ કહ્યું કે તમે અડધા ખેસો ને અડધા જાઓ. ત્યારે અડધા રહેલા ખીજો દરવાજો ગયા ત્યારે ત્યાંથી પણ સીપાઈઓએ તેમાંના અડધાને રજા આપી. ત્યારે તે અડધા રહેલા જોજો દરવાજો ગયા ત્યાંથી પણ તેમાંના અડધાને રજા આપી. એ પ્રમાણે તે અડધા રહેલા ચોથો દરવાજો ગયા ત્યાં પણ એમજ બન્યું. પછી જે માણસો દરબારમાં ગયા તેમને રાજાએ અકેકને ચહડતી શાલ આપી. તે શાલ બધાઓએ મળીને વેહેચી લીધી તો બધાને અકેકી આપી રહી. ત્યારે ખોલો અસલ પેહેલા માહાજનના ટોળામાં કેટલા માણસો હતા?

જ-૪૯૯

૧૦૨- ત્રણ જમઈ સાસરે જમવા ગયા, ત્યારે જમી રહ્યા પછી સાસરાએ તેમને પાનનાં ખીડાં આપ્યાં. એવી રીતે કે મોટા જ-મધને ૭, વચ્ચલાને ૫, અને નાનાને ૩. ત્યારે એમ કરવાનું કારણ કોઈએ તે સાસરાને પુછ્યું. ત્યારે તેણે જવાબ દીધો કે કંઈ ફિકર નહીં, પાન બધાને સરખાં છે. ત્યારે ખોલો તે ત્રણે જમઈના દર એક ખીડામાં ઓછામાં ઓછાં પાન કેટલાં, અને કુલે પાન કેટલાં તે પણ કોહો?

$$\begin{aligned} \text{જ-} \left\{ \begin{array}{ll} \text{મોટાના અકેક ખીડામાં.} & ૧૫ \times ૭ = ૧૦૫ \\ \text{વચ્ચલાના} & \dots\dots\dots ૨૧ \times ૫ = ૧૦૫ \\ \text{નાનાનાં} & \dots\dots\dots ૩૫ \times ૩ = ૧૦૫ \end{array} \right. \end{aligned}$$

કુલે પાન. ૩૧૫

૧૦૩-એક તંબોળીને બે છોકરા હતા તેમાંના એકને ૧૦૦ પાન, અને ખીજાને ૬૦ પાન આપ્યાં, અને કહ્યું કે એને વેચીને તમા બંને જણા સરખા સરખા પૈસા લાવો. પણ તમારે બંનેએ એકજ બાવે વેચ્યા, પછી ગમે તેટલી વખત ગમે તેટલાં પાન

વેચો તેની કંઈ ફિકર નહીં, પણ જ્યારે બંધાં પાન વેચીને આ-
વો ત્યારે પૈસા સરખા થાય. ત્યારે તેઓ શી રીતે વેચે તે ડોહો?

$$જ- \left\{ \begin{array}{l} \text{વજ્ર પૈસાનું પાન.} \\ \text{પેહલી} \end{array} \right. \left| \begin{array}{l} \text{વજ્ર પૈસાના. પાન. પૈસા.} \\ ૧ - ૧ \\ ૧ - ૧ \\ ૬ - ૫૪ = ૧૨ \end{array} \right.$$

(દર એક જાણુ ૧૨ પૈસા લાંબો).

૧૦૪-એક પસ્તાગીઆ પાસે ૭૨ ફેરી હતી તે તેણે પોતાના
નાના મોટા ૩ ગુમાસ્તાને આવી રીતે મહડતી હતરતી વેચવા
સાથે આપી. એટલે વડાને ધણી, વચ્ચાને થોડી, અને
નાનાને સૌથી થોડી. હવે તે ફેરીઓ સરખે ભાવે વેચવાને
ત્રણે જાણુને કહે કહ્યું, એમ કે મોટા જે ભાવ પાડે તે પ્રમાણે
બધાએ વેચવી. પછી ફેરી ગમે તેટલી વેચો તેની કંઈ હરકત
નહીં. વળી મોટા એ ત્રણ કે જેટલા ભાવ પાડે તે પ્રમાણે
ખીચા બંનેએ પણ વેચવી એવું પણ કહ્યું, ને પૈસા ત્યારે ત્રણે
જાણુએ સરખા લાવવા; ત્યારે તેઓ શી રીતે વેચે તે ડોહો?

(જવાબ).

$$\begin{array}{l} \text{મોટા} \quad ૩૬ \left| \begin{array}{l} \text{વજ્ર} \\ \text{પેહલી} \end{array} \right. \begin{array}{l} \text{૩૨ના ૧૬ પૈસા.} \\ \text{૨૨ના ૧૧ પૈસા.} \\ \text{૨નો ૧ પૈસા.} \end{array} \left| \begin{array}{l} \text{વજ્ર} \\ \text{પેહલી} \\ \text{કુ} \end{array} \right. \begin{array}{l} ૪ \text{ ના } ૨૦ \text{ પૈસા} = ૩૬ \\ ૫ \text{ ના } ૨૫ \text{ પૈસા} = ૩૬ \\ ૭ \text{ ના } ૩૫ \text{ પૈસા} = ૩૬ \end{array} \end{array}$$

(દર એક જાણુ ૩૬ પૈસા લાંબો).

૧૦૫-એક રાજા પાસે ફેટલાંક માતી હતાં તે પોતાની ૪ રાણીને
આ પ્રમાણે વહેંચ્યાં- પેહલીને આપવાને ચાર ભાગ કરતાં ૧
માતી વધુ, ત્યારે તેને તેનો ચોથો ભાગ તથા ૧ વધુ માતી

પણ આપ્યું. તેમજ બાકી રહેલાનો ચોથો ભાગ કરતાં ૧ વધુ તે ૧ માત્રી મુદ્દાં તેનો ચોથો ભાગ બીજીને આપ્યો. એજ પ્રમાણે બાકી રહેલાનો ચોથો ભાગ તથા એક વધુ માત્રી ત્રીજીને આપ્યું. અને તેમાંથી રહેલાનો ચોથો ભાગ તથા એક વધુ માત્રી ચોથીને આપ્યું. પછી નેટલાં માત્રી બાકી રહ્યાં તેટલાં ચારે રાણીને સરખાં સરખાં વહેચી આપ્યાં તો પછી કંઈ વધુ નહીં. વ્યારે દરેકએકને કેટલાં કેટલાં માત્રી આપ્યાં, અને કુલે માત્રી કેટલાં તે કહાણી?

{ પેહેલી. બીજી. ત્રીજી. ચોથી.
જ- { ૧૬૦૦, ૧૨૯૬, ૧૦૬૮, ૮૯૭
કુલે માત્રી. ૪૮૬૨

૧૦૬-એક બાયડી પનથટ ઉપર પાણી ભરવા ગઈ ત્યાં દોરડાના આચડથી પોતાનું જૂમણું તુટી ગયું. તે જૂમણામાંથી અડધો ધુધરી કુવામાં પડી, ચોથા ભાભની પગ તળે ચંપાઈને ભાંગી ગઈ, તેમ પાંચમાં ભાગની બીજી સાથેની બાગડોઆ લૂટી ગઈ, પછે છેલ્લે જીવે છે તો તે બાઈની પાસે કંકત ૭ ધુધરી રહી. વ્યારે બધી મળીને જૂમણામાં ધુધરી કેટલી હતી તે કહાણી?

જ-૧૪૦

(છાપો).

૧૦૭- ગોરી - બેઠી ગોખ, તળે નદી કરે નીરે,
તુટ્યો માતન હાર, પડ્યો જઈ તેને તોરે;
અર્ધ માત્રી જળ માંહી, પલકમાં જઈને પડ્યાં,
ચોથ સવાયો ભાગ, તે કચરે જઈ અડ્યાં;

વળી છો ભાગ શેવાળમાં, ગબડી ગબડીને ગયાં,
પુછાએ માતી કેટલાં, કામની કરમાં બે રહ્યાં.

જ-૯૬

(છપ્પો).

૧૦૮- રેન હતી તે રંગપતી, હાર તુટ્યો મુગાફળ,
સેજ ગીરો સાડત્રીસ ને, અર્ધ ભોમી પર દાખલ.
ત્રીયા હાથ ત્રસેક ગયે, પીઆ પંચ ભાગ છુપાયો,
ભાગ ન ગયે નવ ભાગ, સપ્પીકું સોત્તેર પાયો;
ગુણુકાર ગુણુ ઓચરો, સૂન હો ચતુર સૂજાણુ,
હંત માતનકો હારકો, નીચ કરો પરમાણુ.

(ચોપાઈ).

(ન/ચા/પા/ઈ) { મૂળ ગોથ દો એકી કરો, એ આગળ દો મીડાં ઘરો;
ગુણુકાર કો કરો બિચાર, હંતને માતી તે નિરધાર.

(૯૦૦)

૧૦૯-૧ પૈસાના ૩ સેર તુટીઆં, ને ૩ પૈસે એક સેર કારૈલાં,
તો ૩ પૈસાનો ૩ સેર બાજો લાવો.

જ- { ૧૦૦ પૈસાના ૨૦ સેર તુટીઆં.
૨૦ પૈસાના ૧૦૦ સેર કારૈલાં.

૩

૩

૧૧૦-સહવારે ૧ રૂપીઆની ૩ મણુની જુવાર વેચી, ને સાંજે ૩
રૂપીએ મણુ વેચા. રાતે હિસાબ ગણ્યો તો ૩૧ મણુ જુવા-
રના ૩૧ રૂપીઆ ઉપજ્યા. ત્યારે ત્રણ મણુ વાળી જુવાર કેટલી,
ને ૩ રૂપીએ મણુ વાળી કેટલી તે કોણે ?

જ- { ૭૦૦ રૂ. ની ૨૩૦ મણુ.
૨૩૦ રૂ. ની ૭૦૦ મણુ.

૩૧

૩૧

૧૧૧-૧ રૂપીઆની ૧૧૧ મણુ ને પાંચ સેર ખાજરી, ને ૧૧૧ રૂ. ને
 એ આને ૧ મણુ ચોખા, તો ૮૬૧ રૂપીઆનું ૮૬૧ મણુ લાવો ?
 જ- { ૩૦ રૂ. ની ૫૬૧ મણુ ખાજરી.
 ૫૬૧ રૂ. ના ૩૦ મણુ ચોખા.
 ૮૬૧ ૮૬૧

૧૧૨-એક માણસને ઘેર ભેંસ, ગાય, ને બકરી મળીને ૨૦ જના-
 વર ૨૦ સેર દુધ આપેછે. તેમાં ભેંસ ૪ સેર, ગાય ૦૧ સેર, ને
 બકરી ૦૧ સેર, ત્યારે તે કયા કયા જનાવરો કે ૨૦ જનાવરનું
 ૨૦ સેર દુધ થાય.

જ- { ૩ ભેંસનું. ૧૨ સેર.
 ૧૫ ગાયનું. ૭૧ સેર.
 ૨ બકરીનું. ૦૧ સેર.
 ૨૦ ૨૦

૧૧૩-ભેંસ બસેર દુધ આપેછે, ગાય ૦૧ સેર, ને બકરી ૫૧ સેર
 તો ૨૦ જનાવરનું ૨૦ સેર દુધ લાવી આપો ?

જ- { ૭ ભેંસ. ૧૪ સેર
 ૧૧ ગાય. ૫૧ સેર
 ૨ બકરી. ૦૧ સેર.
 ૨૦ ૨૦

૧૧૪-ભેંસનું દુધ પાંચ સેર, ગાયનું ૦૧ સેર, ને બકરીનું ૦૧ સેર
 તો ૨૦ જનાવરનું ૨૦ સેર દુધ લાવો ?

જ- { ૩ ભેંસ. ૧૫ સેર.
 ૩ ગાય. ૧૧ સેર.
 ૧૪ બકરી. ૩૧ સેર.
 ૨૦ ૨૦

૧૧૫-જ્યારે ભેંસ પાંચ સેર, ગાય ૧ સેર, ને બકરી ૦૧ સેર દુધ આપેછે, ત્યારે ૨૦ જનાવરનું ૨૦ સેર દુધ લાવો?

$$\begin{array}{rcl} \text{જ-} & \left\{ \begin{array}{ll} ૩ \text{ ભેંસ.} & ૧૫ \text{ સેર.} \\ ૧ \text{ ગાય.} & ૧ \text{ સેર.} \\ ૧૬ \text{ બકરી.} & ૪ \text{ સેર.} \end{array} \right. \\ \hline & ૨૦ & ૨૦ \end{array}$$

૧૧૬-ભેંસનું દુધ ૨૧૧ સેર, ગાયનું ૧૧ સેર, ને બકરીનું ૦૧ સેર, તો ૨૦ જનાવરનું ૨૦ સેર દુધ લાવો?

$$\begin{array}{rcl} \text{જ-} & \left\{ \begin{array}{ll} ૪ \text{ ભેંસ.} & ૧૦ \text{ સેર.} \\ ૬ \text{ ગાય.} & ૭૧૧ \text{ સેર.} \\ ૧૦ \text{ બકરી.} & ૨૧૧ \text{ સેર.} \end{array} \right. \\ \hline & ૨૦ & ૨૦ \end{array}$$

૧૧૭-ભેંસ ૩૧૧૧ સેર, ગાય ૦૧૧૧ સેર, ને બકરી ૦૧ સેર દુધ આપેછે તો ૫૦ જનાવરનું ૫૦ સેર દુધ લાવો?

$$\begin{array}{rcl} \text{જ-} & \left\{ \begin{array}{ll} ૧૦ \text{ ભેંસ.} & ૩૭૧૧ \text{ સેર.} \\ ૫ \text{ ગાય.} & ૩૧૧૧ \text{ સેર.} \\ ૩૫ \text{ બકરી.} & ૮૧૧૧ \text{ સેર.} \end{array} \right. \\ \hline & ૫૦ & ૫૦ \end{array}$$

૧૧૮-૨ રૂપીઆનો ૧ ધડો, ૧ રૂપીઆના ૧૦ વાડકા, અને પાંચ રૂપીઆની ૧ ગાગર, તો ૬૭ રૂપીઆમાં ૬૭ વાસણુ લાવો?

$$\begin{array}{rcl} \text{જ-} & \left\{ \begin{array}{ll} ૩૦ \text{ રૂ. ના } ૧૫ \text{ ધડા.} \\ ૭ \text{ રૂ. ના } ૭૦ \text{ વાડકા.} \\ ૬૦ \text{ રૂ. ની } ૧૨ \text{ ગાગર.} \end{array} \right. \\ \hline & ૬૭ & ૬૭ \end{array}$$

૧૧૯-પાંચ રૂપીઆની ૧ ધાળી, ૩ રૂપીઆનો ૧ કળશીઓ, ને ૦૧

૧. રૂપીઆનો ૧ વાડકો, તે ૧૦૦ રૂપીઆમાં ૧૦૦ વાસણુ લાવો?

જ- { ૨૫ રૂ. ની ૫ થાળી.
૩૩ રૂ. ના ૧૧ કળશીઆ
૪૨ રૂ. ના ૮૪ વાડકા.

૧૦૦ ૧૦૦

૧૨૦. પાંચ રૂપીઆની ૧ થાળી, ૨૦ રૂપીઆની ૧ ઝારી, ને ૧૦ રૂપીઆની ૧ પાતેલી, તે ૧૦૦ રૂપીઆમાં ૧૦૦ વાસણુ લાવો?

જ- { ૨૦ રૂ. ની ૪ થાળી.
૪૦ રૂ. ની ૧૬ ઝારી.
૪૦ રૂ. ની ૮૦ પાતેલી.

૧૦૦ ૧૦૦

૧૨૧-૧૦ રૂપીઆની ૧ પાઘડી, પાંચ રૂપીઆનો એસ, અને ૧૦ રૂપીઆનો ૧ રમાલ તે ૧૦૦ રૂપીઆમાં ૧૦૦ લૂગડાં લાવો?

જ- { ૧ પાઘડી. ૧૦ રૂ. ની
૬ એસ. ૪૫ રૂ. ના
૬૦ રમાલ. ૪૫ રૂ. ના

૧૦૦ ૧૦૦

૧૨૨-૨૫ રૂપીઆનું ૧ બોટીજી, ૧ રૂપીઆનો ૧ સાણુ, ને ૧૦ રૂપીઆનો ૧ રમાલ તે ૧૦૦ રૂ. માં ૧૦૦ લૂગડાં લાવો?

જ- { ૩ બોટીઆં. ૭૫ રૂ. ના
૧ સાણુ. ૧ રૂ. ના
૯૬ રમાલ. ૨૪ રૂ. ના

૧૦૦ ૧૦૦

૧૨૩-૩ રૂ. ના ૧ દોપટો, ૧ રૂ. નું ૧ ઘાતીજી, અને ૧ રૂ. ના ૨૦ માથા બાંધણું (પારસીના), તે ૧૦૦ રૂ. માં ૧૦૦ લૂગડાં લાવો?

જ-	૧૯ દોપટા.	૫૭ રૂ.
	૪૧ ઘોલીઆં.	૪૧ રૂ.
	૪૦ માથા બાંધણાં.	૨ રૂ.

૧૦૦

૧૦૦

૧૨૪-પાંચ આનાનું ૧ અન્નાસ, ૧ આનાના ૨૦ જાંબુ, ને ૧ આનાની ૧ કેરી, તો ૧૦૦ આનામાં ૧૦૦ ફળ લાવો?

જ-	૧૯ અન્નાસ.	૯૫ આના.
	૮૦ જાંબુ.	૪ આના.
	૧ કેરી.	૧ આનો.

૧૦૦

૧૦૦

૧૨૫-૧ આનાની પાંચ કેરી, ૧ આનાના ૨૫ જાંબુ, ને ૧ આનાના ૧૦૦ ખોર, તો ત્રણે ચોજ એક આનામાં બધો સરખી સરખી લાવો?

જ-	૪ કેરી.	૫ દોકડાની.
	૪ જાંબુ.	૧ દોકડાના.
	૪ ખોર.	૦૧ દોકડાના.

૧૨

૬૧

૧૨૬-૪ રૂપીએ ૧ મણુ ગોળ, ૨ રૂપીએ ૧ મણુ આંટા, ને ૦૧૧ રૂપીએ મણુ દાળ, તો ૧૦૦ રૂપીઆમાં ૧૦૦ મણુ લાવો?

જ-	૧૦ મણુ ગોળ.	૪૦ રૂ.
	૧૦ મણુ આંટા.	૨૦ રૂ.
	૮૦ મણુ દાળ.	૪૦ રૂ.

૧૦૦

૧૦૦

૧૨૭-૧ રૂપીઆનું બસેર ધો, ૧ રૂપીઆની ૪ સેર ખાંડ, ને ૪ રૂપીએ સેર એનચી, તો ૪ રૂપીઆમાં ૪ સેર ખોજા લાવો?

$$૬૪-\left\{ \begin{array}{l} ૩૦૧=૬૦૦ \text{ નું } ૦૧૧ \text{ સેર ધી.} \\ ૩૦૧૧=૬૦૦ \text{ ની } ૨૧૧ \text{ સેર આંડ.} \\ ૩૦૩ \text{ ની } ૦૧૧ \text{ સેર એલચી.} \end{array} \right.$$

૪) ૪)
૧૨૮-૧ પૈસાની ૪ સેર બાજી, ૧ પૈસાની બસેર દાળ, ને ૩
પૈસા સેર કારેલાં, તો પાંચ પૈસાનું બધું પાંચ સેર લાવો?

$$૬૪-\left\{ \begin{array}{l} ૦૧૧ ૧ પૈસાની ૨૧૧ સેર બાજી. \\ ૦૧૧ ૧ પૈસાની ૧૧ સેર દાળ. \\ ૩૧૧૧ પૈસાના ૧૧ સેર કારેલાં. \end{array} \right.$$

૫) ૫)
૧૨૯-૧ પૈસે સેર આંટા, ૮ પૈસે સેર ધી, ને ૪ પૈસે સેર ગોળ, તો
૨૦ પૈસામાં પાંચ સેર ગોળ પાપડી બનાવો?

$$૬૪-\left\{ \begin{array}{l} ૧ \text{ સેર આંટા. } ૧ \text{ પૈસા.} \\ ૦૧૧૧ સેર ધી. ૬ પૈસા.} \\ ૩૧ સેર ગોળ. ૧૩ પૈસા.} \end{array} \right.$$

૫ ૨૦
૧૩૦-૧ પૈસે સેર આંટા, ૧૬ પૈસે સેર ધી, ને ૮ પૈસે સેર ગોળ તો
૨૦ પૈસામાં પાંચ સેર સુખડી કરી આપો?

$$૬૪-\left\{ \begin{array}{l} ૩ \text{ સેર આંટા. } ૩ \text{ પૈસા.} \\ ૦) = \text{સેર ધી. } ૨ \text{ પૈસા.} \\ ૧૧૧૧ = \text{સેર ગોળ. } ૧૫ \text{ પૈસા.} \end{array} \right.$$

૫

૨૦

(ગોપાઈ).

૧૩૧- નવસારીયા આવી જન, વીસ માણસને વીસ પાન,
વેચી આપો એ નિરધાર, દીલ ન કરો મન લગાર.

બાયડાને બે આપો સાથ, તેનું ચોણુ બાયડીને હાથ,
અર્ધ પાન બાળકનું જાણુ, એ રીતે વેંચો પ્રમાણ.

$$\text{જ-} \begin{cases} ૪ \text{ બાયડા.} & ૮ \text{ પાન.} \\ ૪ \text{ બાયડી.} & ૬ \text{ પાન.} \\ ૧૨ \text{ બાળક.} & ૬ \text{ પાન.} \end{cases}$$

૧૩૨-બાયડાને ૧૧, બાયડીને ૦૧, અને છોકરાને ૦૧, તે એ
રીતે ૨૦ માણસને ૨૦ પાન વેંચી આપો?

$$\text{જ-} \begin{cases} ૧૧ \text{ બાયડા.} & ૧૧૧ \text{ પાન.} \\ ૫ \text{ બાયડી.} & ૨૧૧ \text{ પાન.} \\ ૪ \text{ છોકરા.} & ૧ \text{ પાન.} \end{cases}$$

૧૩૩-૨૦ માણસને ૨૦ રૂપીઆ વેંચ્યો, એવી રીતે કે મરદને ૩૨૧,
બાયડીને ૩૧૧, અને છોકરીને ૩૦૧, ત્યારે શી રીતે વેંચ્યવા તે
કોહો ?

$$\text{જ-} \begin{cases} ૨ \text{ મરદ.} & ૫૩૧. \\ ૬ \text{ બાયડી.} & ૯૩૧. \\ ૧૨ \text{ છોકરી.} & ૬૩૧. \end{cases}$$

૧૩૪-૧૦૦ પાન ૧૦૦ માણસ વચ્ચે વેંચ્યો, એવી રીતે કે મર-
દને ૫, બાયડીને ૦૧, ને છોકરાને ૦૧, તે તે શી રીતે તે કોહો ?

$$\text{જ-} \begin{cases} ૧૪ \text{ મરદ.} & ૭૦ \text{ પાન.} \\ ૩૪ \text{ બાયડી.} & ૧૭૦ \text{ પાન.} \\ ૫૨ \text{ છોકરા.} & ૧૩૦ \text{ પાન.} \end{cases}$$

૧૦૦

૧૦૦

૧૩૫-૩ રૂ. ના પાંચ મરઘા, પાંચ રૂ. ના ૭ ખતક, ૭ રૂ. ના ૯ પો-
પટ, અને ૯ રૂ. ના ૩ મોર તો ૧૦૦ રૂ. માં ૧૦૦ જનાવર લાવો?

જ- { ૯ રૂ. ના ૧૫ મરઘા.
૨૦ રૂ. ના ૨૮ ખતક.
૩૫ રૂ. ના ૪૫ પોપટ.
૩૬ રૂ. ના ૧૨ મોર.

૧૦૦

૧૦૦

૧૩૬-ધોડાને ૧૧૧ પાલી, ધોડીને ૧૧૧ પાલી, ને વાછરડાને ૧૧ પાલી.
તો ૧૦૦ જનાવરને ૧૦૦ માથુ ચણા શી રીતે વહેંચવા તે કોહો?

જ- { ૫૫ ધોડા. ૮૨૧૧ પાલી.
૨૫ ધોડી. ૧૨૧૧ પાલી.
૨૦ વાછરડા. ૫ પાલી.

૧૦૦

૧૦૦

(છટ્થો).

૧૩૭- એક રાયને ઘેર તો, ઘણા હાથી ને ધોડા,
ઊંટો હતા અનેક ત્યાં, ખીજા સાથ સજોડા;
અહીં મળુ તો હાથી ખાય, દોઢ મળુ ઉંટ જાણુજો,
પાંચ સેર કણુ અથ તે, ગણિતે ગણી માનજો.
સોમળુ દાણો નિત્ય વરે, શોભાવે તે સારીઆ,
ત્યારે ઉંટ ને અથ કટલા, કોહો કટલા હાથીઆ.
(દોહરા).

(જવાબો) { અડતાળીશ તો અથ છે, છત્રસે ઊંટ સાર,
સોળજ કહિએ હાથીઆ, તે માંનો નિરધાર.
પૂરા ઉંટ પંચાવના, પ્રોઠા હાથી પાંચ,
ચોળીશ અથ ઓપનાં, શ્યામા માનો સાચ.
સત્તર ઊંટ તો જો ગણો, હાથી સાત ને વીસ,
ત્યારે અથ તો છપ્પન છે, રહે ન કરશે રીસ.

૧૩૮-એક સાહુકાર પાસે હાથી ઘોડા ને બળદ મળીને ૧૦૦ જન-
નવર છે તે રાજ ૧૦૦ મણુ દાણા આવે. તેમાં હાથી ૨૫ મણુ,
ઘોડો ૧૫ મણુ, ને બળદ પાંચ સેર, ત્યારે તે જનનવરો કયા કયા?

$$\text{જ-} \begin{cases} ૨૫ \text{ હાથી. } ૬૨૫ \text{ મણુ.} \\ ૨૫ \text{ ઘોડા. } ૩૭૫ \text{ મણુ.} \\ ૫૦ \text{ બળદ. } ૬૫ \text{ મણુ.} \end{cases}$$

૧૦૦

૧૦૦

૧૩૯-ડાંગરના વીધા ૧ નો ૩૨૫, બાજરીના વીધા ૧નો ૩૨, ને
કોદરાના વીધા ૧નો ૩૦, તો એ લેખે ૨૬ રૂપીઆમાં ૨૬ વીધાં
રાખવા હોય તો કયા ભાવના કેટલાં કેટલાં વીધાં રાખવાં તે
કોહો ?

$$\text{જ-} \begin{cases} \text{ડાંગરના } ૧૨ \text{ વીધાં. } ૧૮ \text{ રૂ.} \\ \text{બાજરીના } ૬ \text{ વીધાં. } ૬ \text{ રૂ.} \\ \text{કોદરાના } ૮ \text{ વીધાં. } ૨ \text{ રૂ.} \end{cases}$$

૨૬

૨૬

૧૪૦-૧૭ રૂપીએ મણુ રાસ પડે એટું મારે ૯૯ મણુ થી એકકું
કરવું છે. તેમાંનું કેટલુંક ૧૬ રૂપીએ મણુ, કેટલુંક ૧૮ રૂપીએ
મણુ, અને કેટલુંક ૨૦ રૂપીએ મણુ મળે, ત્યારે દર એક ભાવનું
કેટલા કેટલા મણુ લેવું તે કોહો ?

$$\text{જ-} \begin{cases} ૧૬ \text{ રૂ. વાળું } ૬૬ \text{ મણુ} = ૧૦૫૬ \text{ રૂ.} \\ ૧૮ \text{ રૂ. વાળું } ૧૬૫ \text{ મણુ} = ૨૯૭ \text{ રૂ.} \\ ૨૦ \text{ રૂ. વાળું } ૧૬૫ \text{ મણુ} = ૩૩૦ \text{ રૂ.} \end{cases}$$

$$૯૯ \times ૧૭ = ૧૬૮૩ \text{ રૂ.}$$

(દોહરા).

૧૪૧- ૨વી કાજળ નવ જણી, નહિણે આંજો સાર,

નવ માણ કાજળ બેળિએ, આંને કેટલી નાર !

૬૪—૧૦૮૮૬૪૦૯ નાર.

૧૪૨- ચેસેટ આવલ કોળિએ, ગ્રામ બત્રિસ દિન પાપ,
તે નર જીવે સો વર્ષ તો, કેટલા ચોપા યાપ !

૬૪—૭૩૭૨૮૦૦૦ ચોપા.

૧૪૩- બાપા બેટી લાડકી, ફાફળ માંગે ચાર,
હાટે હાટે ચોગણાં, સોળ હાટે લેનાર.
(ચોપાઇ).

કે
વે
ર { મેલ સત્તાવન પર છીસ, બાસેટ આગળ ધર દો તીસ,
છકા બપર મીડા લખો, ધતના ફાફળ આણી રખો.
(૫૭૨૬, ૬૨૩૦, ૬૦)

(દોહરા).

૧૪૪- જિયો આંખો શુભ વૃક્ષ તે, લૂમે લડયડિઓ,
એક ઘેનુ આંધી તાંચ, અર્ધ ભાગ તો હરિઓ.
એક હતો માર્ગ માંહે, હાંસ મન તેણે કીધો,
ત્રેપન બપર તેર તો, કેરી તેણે લીધો.
ગઢ વેડે દરબાર, એકસો બપર આઠ,
ધણીએ જાણી વાત, પચાસ બાંધી ગાંઠ.
બાકી કેરી ને રહી, આંખ વૃક્ષની સાચ,
ગણતિમાં તે ઘર્ષ પડી, પાંસેટ બપર પાંચ.
પંડીત લેખું વાતનું, કરો ચતુર સૂજાણ,
કોહો કેરી કેટલી, સિદ્ધ કરો પરમાણુ.

(જવાબ).

પ્રજ્વલત વાત તણો, બાંધી રાખો ગાંઠ,
સો મળી પાંચસો હતી, એંસી બપર આઠ.

૧૪૫-કેટલાંએક પક્ષીનાં જૂદાં જૂદાં બે ટોળાં સામ સામં ઝાડ પર બેઠાં હતાં, તેમાંનાં એક ટોળાનાં પક્ષી ખીજાં ટોળાંને કેહવા લાગ્યાં કે જો તમારામાંથી ૧ પક્ષી હમારામાં આવે તો હમે તમારા કરતાં સવાયાં થઈએ. ત્યારે તેમાંનાં પક્ષી તેને કેહેવા લાગ્યાં કે જો તમારામાંથી ૧ પક્ષી હમારામાં આવે તો આ પણ બંને સરખાં થઈને ઉડી જઈએ. ત્યારે દર એક ટોળામાં પક્ષી કેટલાં કેટલાં તે કહેા!

જ-૧૭ ને ૧૯

(છટ્ટો).

૧૪૬- પક્ષી ટોળાં બેજ, ઉડી આકાશે આવ્યાં,
ચંપક વનમાં તેજ, ભલાં સૌને મન ભાવ્યાં.
ત્યાં બોલ્યું ટોળું એક, એક તમમાંથી આવો,
સરખાં થઈએ બેજ તે, ભલાં સૌને મન ભાવો.
ત્યારે ખીજું ટોળું બોલ્યું, એક પક્ષી આપો તમો,
તો થઈએ બમણાં તમ થકી, ગણુ પક્ષી પૂછીએ હમો.

જ-૫ ને ૭

૧૪૭- પંખી ટોળું પ્રોહ, ઉડી આકાશે આવ્યું,
વનમાં વડ ગંભીર, તે વૃક્ષજ મનમાં ભાવ્યું.
અંકેક પાંતરે અંકેક પક્ષી, બુદ્ધિ થકી તો બેઠાં,
વધ્યું પક્ષી ત્યાં એક, સૌ ચિંતામાં પેઠાં.
ફરી બેઠાં અંકેક પર બે જણાં, ત્યાં પાંદડું એકજ વધ્યું,
કોહો પક્ષી એ કેટલાં, કોહો પાન ગણી સીધું.

જ-૩ પાંદડાં, ને ૪ પક્ષી.

૧૪૮-એક પક્ષીનું ટોળું ઝાડ પર બેઠું હતું તેને ખીજા એક પક્ષી-એ પુછ્યું કે તમે બધાં મળીને કેટલાં પક્ષી છો ? ત્યારે તે ટોળાનાં પક્ષીઓએ જવાબ દીધા કે હમે જેટલાં પક્ષી આ

ઝાડ ઉપર છીએ તેનાથી સવાયાં આગળ ગયાં છે, તથા હમા-
રાથી દોહોડાં હજી પાછળ આવે છે, વળી પેલા સામાં ઝાડ પર
જોશો તો હમારા ચોથા ભાગના દોહોડાં ત્યાં ખેડેલાં છે, તે
છતાં પણ જો તું ૧ હમારામાં આવે તો આપણુ બંધા ૧૦૦
થઈને ઉડી જઈએ. ત્યારે અસલ તે ઝાડ પર ખેડેલાં ટોળામાં
પક્ષી કેટલાં તે કોહો ?

જ-૨૪

(છટ્ટો).

૧૪૯- જતાતા જણુ મે, એક મરદ એક મેડી,
એક આંખાનું વૃક્ષ, તે તળે અગણિત કેરી;
એકે વાળી ગાંઠ, ત્યાં તે બાળા ખાલે,
તુંજ પાસે મે ભાગ, મારા એક ભાગ તેલે;
પણુ તુંજમાંથી એક પડી જડી, તે મેં કીધી છે છતી,
ત્યારે સરખી થઈ તે સાથમાં, કોહો કેરી કેટલી હતી ?
જ-૨ ને ૪

૧૫૦-કેટલાક માણસો સામા સામા મે હારમાં જમવા ખેડેલા છે,
તેમાં જો સામી હારમાંના એક માણસ આ હારમાં આવે તો
આ હારના માણસો દોહોડાયાય છે, પણ જ્યારે આ હારમાંના
એક માણસ સામી હારમાં જાય છે ત્યારે તો ખંતે સરખા થઈ
જાય છે. ત્યારે ખાલો દર એક હારમાં કેટલા કેટલા માણસો છે
તે કોહો ?

જ-૬ ને ૧૧

૧૫૧-એક ભરવાડએ બીજને કહ્યું કે જો દોસ તું મને એક
બકરો આપે તો મારું કામ થઈ જાય ને તારા કરતાં મારી
પાસે ત્રમણુ બકરા થાય. ત્યારે તેણે જવાબ દીધો કે જો દોસ
તું મને ૧ આપે તો બહુજ સાફ કે આપણુ બંને પાસે સરખા

બકગ યાય. ત્યારે દર એક ભરવાડ પાસે કેટલા કેટલા બકરા છે તે કોહો ?

જ-૩ ને ૫

૧૫૨-મારા બેઉ હાથની મુઠીમાં થોડા થોડા પૈસા છે. હવે જો હું જમણા હાથની મુઠીમાંનો એક પૈસો ડાબીમાં મૂકું તો બંને મુઠીમાં પૈસા સરખા થાય છે, પણ જ્યારે ડાબી મુઠીમાં ૧ પૈસો જમણીમાં મૂકું ત્યારે તો ડાબી કરતાં જમણીમાં પાંચ ગણા થાય છે, ત્યારે દર એક મુઠીમાં કેટલા કેટલા પૈસા છે તે કોહો ?
જ-ડાબીમાં ૨, જમણીમાં ૪

૧૫૩-એક માણસ પાસે મુઠીમાં કેટલાક પૈસા હતા તેમાં તેણે ૩ ભિમ્બા ને ૪ કાહાડી લીધા. પછી બાકી રહેલાને પાંચગણા કીધા, ને તે છ જણને બધા સરખા વેહેચી આપ્યા તો એકે-કને બાગે દસ દસ પૈસા આપ્યા. ત્યારે અસલ તેની મુઠીમાં પૈસા કેટલા હતા તે કોહો ?

જ-૧૩ પૈસા.

૧૫૪-બે દોસ્તદારે હતા તેમાં એક જણ ૧૧ સેર ને ત્રીજો નાના સેર મળી બસેર બરશી ખાવા સાડ લાવ્યા. એવામાં ખાતી વખત ત્રીજો દોસ્તદાર આવી પોહોંચ્યો તે સાથે ત્રણે જણાએ સરખી બરશી ખાધી. પછી ત્રીજો વગર પૈસે જમ્યો હતો તેણે પાડ નરાખતાં બંને વચ્ચે ૨૦ પૈસા આપ્યા ને એકદમ ચાલ-તો થયો. ત્યારે એ ૨૦ પૈસા બે જણ શી રીતે વહેંચી લે તે કોહો ?

જ- ૧૧ શેર વાળો ૧૭૦૦ પૈસા.
૧૦૦૦ પૈસા.
૧૦૦૦ પૈસા.

૧૫૫-ત્રણ સોબતી હતા તેમાં એકે પાંચ આના, બીજાએ છ આના, અને ત્રીજાએ ૭ આના કાહાડીને તેની મીઠાઈ લાવી ઉજાણી કરવા માંડી. થોડી વાર થઈ કે તુરત એક ચોથો

સોબતી તેમાં આબો ને તેમાં સામેત થઈ બધાં ચારે જણા
સારી પઠે બરાબર જમ્યા. જમી રહ્યા બાદ અરવ્ય થયલા કુલે
૧૮ આના ચોથા સપ્તમે પોતાની ગીરેથી ત્રણે જણાને આ-
મ્યા, ત્યારે તે ૧૮ આના તેઓ ત્રણ જણા શી રીતે વેહેચી
સે તે કોહો?

જ- { ૫ આના વાળો. ૨ આના.
૬ આના વાળો. ૬ આના.
૭ આના વાળો. ૧૦ આના.

૧૫૬-એક માણસ પાસે બે લાકડા હતા ને ખીજ પાસે ત્રણ હતા,
તેમાં ત્રીજા આવીને મરબે હીસ્સે જમી ગયો, તેણે ત્રીજાએ
આધા બદલ પાંચ આના બે જણાને આમ્યા; ત્યારે દર એક
જણુ થું થું વેહેચી સે તે કોહો?

જ- { બે લાકડા વાળો. ત્રણ લાકડા વાળો.
૧ આના. ૪ આના.

૧૫૭-૪૮ રૂપીઆ ૪ જણાને એવી રીતે વેચી આપો કે જોટલા
પેહેલાને મળે તેમાં ૩ હિસ્સે, ખીજને મળે તેમાંથી ૩ આછા
કરીએ, ત્રીજાને મળે તેને ત્રણે ગુણીએ, અને ચોથાને મળે
તેને ત્રણે ભાંગીએ તો બધાના ભાગ સરખા થાય. ત્યારે કેટલા
કેટલા રૂપીઆ આપવા તે કોહો? જ-૬, ૧૨, ૩, ૨૭

૧૫૮-એક સપ્તસ કોઈને ત્યાં એક મહિનાની બોલીએ ચાકર
રહ્યો, એવી રીતે કે રાજના તેની પાસે ૨૦ પૈસા લેવા. પણ
જો દાહડે તેનાથી કામ પર હાજર થવાય નહીં તે દાહડાના ૧૦
પૈસા થેઠને દંડના આપવા. એમ કરતાં ૩૦ દાહડા પુરા થયા
ને હિસાબ ગણ્યો તો બધા મળીને ૨૪૦ પૈસા તેને મળ્યા. ત્યારે
એ પ્રમાણે તેણે કેટલા દીવસ ચાકરી કરી, અને કેટલા દીવસ
તે ગેર હાજર રહ્યો તે કોહો?

જ-૧૮ દાહડા હાજર, ૧૨ દાહડા ગેરહાજર.

૧૫૯-એક સખસ ગાંધીને ત્યાં આકર હતો, તેની દુકાનમાં મધ-
નું કુંડું બરેલું હતું તેમાંથી તે રોજ શેર શેર મધ કાઢાડી લેતો,
અને તે ઉણું ન થાય તેટલા સાર માંહે દર રોજ શેર શેર
ગોળનું પાણી રડતો. એ પ્રમાણે તેણે ૨૦ દિવસ સુધી કર્યું.
પછી કુંડામાં ફક્ત ૧૦ શેર મધ બાકી રહ્યું ત્યારે હવે તો વાત
જણાઈ આવશે એવા ડરથી તેણે ૨૦ દિવસ સુધી પાછું શેર
શેર મધ નાંખીને શેર શેર પેલુ (મધ ને ગોળનું પાણી બેચુ
થયલું) લે કાઢાડી લીધું, ત્યારે છેલ્લે તે કુંડામાં ધી ને ગોળનું
પાણી કેટલું રહ્યું તે કોહો ?

જ- { ૨૮૧૧ શેર, ને ૭૧ પૈસા ભાર મધ.
૧ શેર, ને ૨૧૧૧ પૈસા ભાર પાણી.

૧૬૦-એક માણસને એક વાડીમાંથી ૧ લીટ્રું લાવવું હતું, હવે તે
વાડીથી આવતાં ૭ ચોકી હતી તે દર એક ચોકીએ તેને પો-
તાની શીલીકમાંથી અડધાં લીટ્રું આપવાં પડ્યાં. ત્યારે એ
પ્રમાણે ચોકી ચૂકવતાં વાડીમાંથી તે પેહલ વેહેલાં કેટલાં લીટ્રું
લઈ આવેલા કે છેલ્લે તે એક લીટ્રું ધેર લઈ ગયો.

જ-૧૨૮

૧૬૧-એક સૂએદાર કેટલાએક ઘોડા લઈને આવતો હતો એવામાં
૨૨તામા ૪ ગામ આવ્યાં, તે ત્યારે ગામના પટેલે તેમાંથી અ-
ડધા ઘોડા લઈ લીધા. એવી રીતે કે પેહેલું ગામ આવ્યું ત્યાંના
પટેલે અડધા લીધા ને ૧ ઘોડો જૂદા ચોકીવાળાને અપાવ્યો.
બાદ બીજા ગામ આવ્યું ત્યારે ત્યાંના પટેલે રહેલામાંથી અડ-
ધા લીધા ને વળી ૧ ઘોડો ચોકી વાળાને અપાવ્યો. પછી ત્રીજા
ગામ આવ્યું ત્યાંના તથા ચોથા ગામના પટેલે પણ તેમજ કીધું.
પછી છેલ્લે તે સૂએદાર જીવે છે તો પોતે ૭ ઘોડા ઉપર બેઠા છે
તે ઘોડા શિવાય બીજા એક ઘોડો પાસે રહેલો નહીં. ત્યારે એ

પ્રથમ પોતાના ઘોડા સાથે કુલ્લે કેટલા ઘોડા લાવ્યો હતો તે કહો?

જ-૪૯ ઘોડા.

૧૬૨-એક માણસ શેરડીના વાઢમાંથી ફેટલીક શેરડી કાપીને તેનો ભારે બાંધો લઈ આવતો હતો, એવામાં રસ્તે તેને પાંચ દરવાજા મળ્યા. તેમાં પહેલે દરવાજે દાણીએ તેમાંથી ૧ સાંડો લીધો ને પછી ચોકીવાળાએ અડધી શેરડી કાઢી લીધી. બાકી રહી તે લઈને બીજા દરવાજેથી આવતાં ત્યાંના દાણીએ એક શેરડી લીધી ને પછી ચોકીવાળાએ અરધી લઈ લીધી. એ પ્રમાણે ત્રીજા, ચોથા, તથા પાંચમે દરવાજે બન્યું, તો છેવટ તે બીચારે ૧ શેરડી લઈને ઘેર આવ્યો. ત્યારે બીલો એ પ્રથમ ભેટરમાંથી ફેટલી શેરડી લઈ આવતો હતો ?

જ-૬૩

૧૬૩-કેટલાક ચોર ચોરી કરવા જતા હતા ત્યાં રસ્તામાં પાંચ ચોકી હતી, તે દર એક ચોકીએ તેઓએ એની કબૂલાત આપી કે નેટલા રૂપિયા હમો લાવીએ તેમાંથી અડધા ને ૧ રૂપિયા વધતો હમારે દર ચોકીએ આપવો સહી. પછી ચોરી કરીને રૂપિયા લાવ્યા અને પોતાની કબૂલાત મુજબ દર ચોકીએ રૂપિયા ચૂંવ્યા, તો છેલ્લી ચોકી વીત્યા બાદ તેઓ પાસે ફક્ત ૧ રૂપિયા રહી ગયો. ત્યારે બીલો ચોરી કરીને તેઓ કેટલા રૂપિયા લાવ્યા હતા ?

જ-૬૪

૧૬૪-એક સ્વાર કેટલાક ઘોડા લઈને આવતો હતો એવામાં તેને પાંચ ચોકી. રસ્તામાં ચૂંકવરી પડી. તેમાં પહેલી ચોકીએ પોતામાંથી અડધા ને બે ઘોડા ઉપર આપવા મળ્યા. પછી બાકી રહેલા લઈને આવતો હતો એટલે બીજા ચોકીવાળાએ પણ એ મુજબ લીધા. અને એજ પ્રમાણે ત્રીજા તથા ચોથા ચોકીએ

કીએ આપવા પડ્યા, પણ પાંચમી ચોકી વાળાએ રહેલામાંથી ફક્ત અડધાજ લીધા તો પછી છેલ્લે તેની પાસે એકજ ઘોડો રહ્યો, ત્યારે તે પ્રથમ કેટલા ઘોડા લાવ્યો હતો તે કહો ?

જ-૯૨

૧૬૫-એક વણ્ણરો કોઈ મૂલકથી કેટલીક ધર્મીની ગુણો પોઠી ઉપર નાંખીને આવતો હતો, એવામાં તેને ૧૦ ગામની ૧૦ કે-કાણે જકાત આપવી પડી. પેહેલા ગામની જકાતમાં પોતાની પાસે જેટલી ગુણો હતી તેમાંથી અડધી ને વળી ૧ ગુણ ઉપર આપવી પડી. બીજી ચોકીએ પણ રહેલી ગુણોમાંથી અડધી ને એક વધારે આપવી પડી. એ પ્રમાણે બધા ગામ વાળાએ ગુણો લીધી, તો છેવટ છેલ્લા ગામની જકાત ચૂકવતાં તે વણ્ણરો પાસે ફક્ત ૩ ગુણ રહી. ત્યારે ખોલો તે પોતાના મૂલકથી કેટલી ગુણો લઈને આવતો હતો ?

જ-૩૦૭૦

૧૬૬-એક રાજા કોઈ મૂલકથી કેટલાક માણસોની ફાજ લઈને આવતો હતો, એવામાં રસ્તે ૧૦ દરવાજા આવ્યા. તેમાં પેહેલા દરવાજા વાળાએ તે રાજા પાસેથી અડધા માણસ લીધા, પણ તેમાંથી ૧ માણસ રાજાને પાછું આપ્યું. બાદ તે બધા લઈને બીજે દરવાજા ગયો એટલે ત્યાં પણ તેમાંથી અડધા લીધા ને તેણે પણ ખુશીથી ૧ માણસ રાજાને પાછું આપ્યું. એ પ્રમાણે દસે દરવાજાની ચોકી ચૂકવી તેમાં દસમાં દરવાજા વાળાએ અડધા માણસ લીધા ખરા, પણ બધાની માફક ૧ પાછું આપ્યું નહીં; તો છેવટ રાજા પાસે ફક્ત ૧ માણસ રહ્યું. ત્યારે એ રાજા પ્રથમ કેટલા માણસ લઈને આવતો હતો તે કહો ?

જ-૨

૧૬૭-સુરતથી મુંબઈ આસરે ૧૦૦ ગાઉ દૂર છે, તેમાં સુરતથી

તે મુંબઈ સુધીમાં ગાઉ માઉએ ૧૦૦ ચોકી મૂકેલી છે. હવે એ-
ક ટોપલામાં સો સો કેરી છે એવા ૧૦૦ ટોપલા કેરીના મું-
બઈ ચહડાવવા છે, પણ દર ચોકીએ એક ટોપલા દીઠ અઢેકી
કેરી જકાતની ખેસે છે. ત્યારે ૧૦૦ ચોકી ચૂકવતાં મુંબઈ કેરી
કેટલી આવશે તે કોહો ? (ટોપલા ભરેલા હોય તેનું જ દાણ ખેસે,
ફૂટી કેરી ઉપર જકાત નહીં એટલા ખૂણાસો કરૂં છોઈ).
૬૪-૪૯૫૦ કેરી.

૧૬૮-એક માણસ કોઈ ગામથી થોડો એક માલ ભરીને આવતો
હતો તેની સાથે થોડાએક રૂપીઆ પણ હતા. હવે શહેરમાં
આવતાં રાત ગઈ એટલે દરવાજો બંધ થઈ ગયો માટે ૧ રૂ-
પીઆ દરવાજો ઉઘડામણી આપવો પડ્યો. પછી ઇન્તરદારને
માલની જકાતના તેમાંથી અડધા રૂપીઆ આપ્યા. તે આ-
પીને ઘર તરફ આવતાં રસ્તે ૧ રૂપીઆ પડી ગયો, પછી ધે-
ર આપ્યો એટલે સામાં ચાર મળ્યા તેમણે તેમાંથી અડધા રૂ-
પીઆ લઈ લીધા. પછી રહેલામાંથી ૧ રૂપીઆ ઘરમાં છોડકરાને
આપ્યો, તો ત્યાર પછી પાસે કંઈ રહ્યું નહીં. ત્યારે પેહેલાં તેની
પાસે કેટલા રૂપીઆ હતા તે કોહો ?

૬૪-૭ રૂપીઆ.

૧૬૯-એક ગામ વચ્ચે ૩ નદી આવે છે તે દરએક નદી ઉપર અ-
ઢેકું દહેરા છે, તેમાં ચહડાવવા સાડે એક આડ ઉપરથી ફૂલ તો-
ડયાં. પેહેલી નદીમાં ઘોયાં એટલે બમણાં થયાં તેમાંથી કેટલાંક
દેવને ચહડાવ્યાં. બીજી રહેલાં ખીજી નદીમાં ઘોયાં એટલે પાછાં
બમણાં થયાં તેમાંથી અગાઉ નેટલાં ખીજી દહેરા ચહડાવ્યાં.
પછી જે રહેલાં તે ત્રીજી નદીમાં ઘોયાં એટલે ત્યાં પણ બમણાં
થયાં, તેમાંથી ઉપર પ્રમાણે ત્રીજી દહેરા ચહડાવ્યાં, તો પછી
પાસે એક ફૂલ રહ્યું નહીં. ત્યારે અસલ આડ પરથી તોડેલાં
ફૂલ કેટલાં, અને દર એક દહેરા ઉપર ચહડાવ્યાં કેટલાં તે કોહો ?

૬૪-૭ કુલ, ને ચહડાવ્યાં ૮

૧૭૦-એક કમળનાં ઝાડ ઉપરથી મેં કેટલાંએક કુલ તોડીને એક દેહેરામાં દેવને ચહડાવ્યાં, પછી બાકી રહેલાં લઈને બીજા દેહેરે જઈ છું એટલે તે બમણાં થયાં તેમાંથી અગાઉ જેટલાં ત્યાં ચહડાવ્યાં. પછી જે રહ્યાં તે લઈને હું ત્રીજા દેહેરે ગયો ત્યાં પણ બમણાં થયાં તેમાંથી અગાઉ જેટલાં ત્યાં ચહડાવ્યાં, એટલે તો એક કુલ રહ્યું નહીં. ત્યારે પ્રથમ મારી પાસે કુલ કેટલાં, અને એક દેહેરે ચહડાવ્યાં કેટલાં તે કોહો ?

૬૪-૭ કુલ, ને ચહડાવ્યાં ૪

૧૭૧-એક માણસ કેટલાંએક કુલ લઈને ઘેરથી આવ્યો તેમાંથી તેણે થોડાંક માધવને ચહડાવ્યાં, બાદ બાકી રહ્યાં તે બમણાં થયાં એટલે તેમાંથી અગાઉ જેટલાં ગણપતીને ચહડાવ્યાં. પછી જે રહ્યાં તે ત્રમણા થયાં તેમાંથી બધાની માફક હનુમાનને ચહડાવ્યાં. તો પણ થોડાંક કુલ રહ્યાં તે ચોગણાં થયાં તેમાંથી અગાઉ જેટલાં પાર્વતીને ચહડાવ્યાં તો પછી તેની પાસે એક કુલ રહ્યું નહીં. ત્યારે અસલ એ ઘેરથી કુલ લાવેલા કેટલાં, અને દર એક દેવને ચહડાવ્યાં કેટલાં કેટલાં તે કોહો ?

૬૪-૪૧ કુલ, ને ચહડાવ્યાં ૨૪

૧૭૨-એક તળાવની પાસે માધવના ૯ દેહેરાં છે. ત્યાં એક માણસ કેટલાંક કુલ લઈને આવ્યો ને તે તળાવમાં ઘોયાં એટલે બમણાં થયાં તેમાંથી કેટલાંક કુલ પેહેલે દેહેરે ચહડાવ્યાં. બાદ બાકી રહ્યાં તેને ઘોયાં એટલે પાછાં બમણાં થયાં તેમાંથી અગાઉ જેટલાં બીજા દેહેરે ચહડાવ્યાં. પછી બાકી રહેલાંને ઘોયાં એટલે પાછાં બમણાં થયાં તેમાંથી આગળની માફક ત્રીજા દેહેરે ચહડાવ્યાં. એ ત્રમાણે બાકી રહેલાં બમણાં થતાં ગયાં ને તેમાંથી બધાની માફક સરખાં ચહડાવતા ગયો તો છેવટ પછી

નવમે દહેરે ચહડાવ્યાં પછી પાસે એક કુત રહ્યું નહીં. ત્યારે બોલો અસલ તે માણસ ધેરથી કુલ લાવેલો કેટલાં, અને અ-
કેક દહેરે ચહડાવ્યાં કેટલાં કેટલાં તે કોહો !

જ-લાવેલો ૫૧૧, ને ચહડાવ્યાં ૫૧૨

૧૭૩-એક વાવને ૪ મોહડાં હતાં તેમાં એકેક મોહડે ડાબી બાજુ-
એ ૧ તથા જમણી બાજુએ ૧ એના બંને બ્રાહ્મણ બેઠેલા
હતા. એવામાં એક સખસ ત્યાં નાહાવા આવ્યો તે જોયો પે-
હેલે મોહડેથી વાવમાં ઉતરવા જાય છે તેવોજ તેણે ડાબી બાજુ
પર બેઠેલા બ્રાહ્મણને કેટલાક પૈસા આપ્યા, ને બાકા જે રહ્યા
તે લઈને નાહાવા ગયો એટલે તે બમાણ થયા તેમાંથી ચહડ-
તી વખત તેજ મોહડાના જમણી બાજુ તરફ બેઠેલા બીજા
બ્રાહ્મણને તેટલાજ પૈસા આપ્યા. પછી બીજે મોહડે ગયો ત્યાં
જોયો ઉતરવા જાય છે તેવોજ પેલા ડાબી બાજુ તરફ બેઠેલા
બ્રાહ્મણને અગાઉ તેટલા પૈસા આપ્યા ને પછી નાહો એટલે
રહેલા પૈસા બમાણ થયા, તેમાંથી બધાના જેટલા પેલી જમણી
બાજુ તરફ બેઠેલા બીજા બ્રાહ્મણને આપ્યા. પછી ત્રીજે મોહડે
ગયો ત્યાં પણ રહેલામાંથી એવી રીતે આપ્યા ને તે એજ પ્ર-
માણે બમાણ થતા ગયા. એવીજ રીતે ચાથે મોહડે પણ બન્યું.
પછી જ્યોતે તે પાસે એક પદ્મસરખી પણ રહી નહીં. ત્યારે
બોલો એ ધેરથી કેટલા પૈસા લાવેલો, અને એકેક બ્રાહ્મણને
આપ્યા તે કેટલા કેટલા ?

જ-૧૧૧ પૈસા, ને આપ્યા ૪

૧૭૪-એક વાવને ૪ મોહા હતાં, તેમાં એકેક મોહા પર સામ સામા
બંને બ્રાહ્મણ બેઠા હતા. એવામાં એક માણસ ધેરથી આવ્યો
ને તે વાવના પેહેલા પગથીઆથી ઉતરીને એક બાજુ પરના
એક બ્રાહ્મણને કેટલાક પૈસા આપ્યા, પછી માંહે નાહાવા ગયો

ને નાહીને ઉપર આંબો એટલે તેજ મહોના સામી પાળ ઉપર બેઠેલા ખીજા બ્રાહ્મણને પેહેલા બ્રાહ્મણ જોટલા પૈસા આપ્યા. પછી ખીજા મહો ઉપર ગયો ત્યાં એક બ્રાહ્મણને રહેલા પૈસા-માંથી અગાઉ જોટલા આપ્યા, પછી માંહે નાહો એટલે તે બમણા થયા તેમાંથી ચહડતી વખત પાળ ઉપરના ખીજા બ્રાહ્મણને સરખા પૈસા આપ્યા. પછી ત્રીજા મહો ઉપર ગયો ત્યાં પેહેલા બ્રાહ્મણને અગાઉ જોટલા પૈસા આપ્યા ને પછી નાહો એટલે રહેલા પૈસા ત્રમણા થયા તેમાંથી ચહડતી વખત ત્યાંના ખીજા બ્રાહ્મણને પણ સરખા પૈસા આપ્યા. પછી જે પૈસા રહ્યા તે લઈ ચોથા મહો ઉપર ગયો ત્યાં પેહેલા બ્રાહ્મણને બધાના જોટલા પૈસા આપ્યા, પછી માંહે નાહો એટલે રહેલા પૈસા-ચોગણા થયા તેમાંથી અગાઉ જોટલા તે પાળ ઉપરના ખીજા એટલે ૮ માં બ્રાહ્મણને આપ્યા તો પછી પાસે કંઈએ રહ્યું નહીં, એટલે તે ચાલતો થયો. ત્યારે બોલો એ ઘેરથી પ્રથમ કેટલા પૈસા લાંબો હતો, અને દર એક બ્રાહ્મણને આપ્યા તે કેટલા ?

(દોહરા).

કવિ જન કહે પ્રશ્નનો, ઉત્તર આપો સાર,
કોહો પૈસા કેટલા, લાંબો તો નિરધાર.
વિચાર કરી ગણો સૌ, એકાંત રાખી ચિત,
હિસાબ તો એ સેલ છે, થાશે રૂડી રીત.
એ પૈસા તો શોધવા, ઉઠો હિમ્મત સાથ,
દશકતી માંધ ધારજો, આવી જશે હાથ.

જ-૮૧૧ પૈસા લાવેલો, ને બન્ને આપ્યા.

૧૭૫. એક દેહરને ફરતા ત્રણ બારણે ત્રણ બ્રાહ્મણો બેઠેલા હતા, તેવામાં એક માણસ દરણુ કરવા આંબો તેણે પેહેલા બ્રાહ્મણને કેટલાક રૂપિયા આપ્યા; પછી પાસે જે નાણું રહ્યું તે લઈ

ખીન્ને બારણે ગયો એટલે તે બમણું થયું તેમાંથી અગાઉ જેટલું તે ખીન્ને બ્રાહ્મણને આપ્યું. પછી બાકી રહેલા રૂપીઆ લખને ત્રીન્ને બારણે ગયો ત્યાં તે રહેલા ત્રમણ થયા તેમાંથી ત્રીન્ને બ્રાહ્મણને સરખા રૂપીઆ આપ્યા તો પાસે કંઈ રહ્યું નહીં. ત્યારે એ ધેરથી એાછામાં એાછા કેટલા રૂપીઆ લાભ્યો હતો, તથા દર એક બ્રાહ્મણને આપ્યા કેટલા કેટલા તે કોણે ?

જ-૨૫ રૂપીઆ, ૯ આપ્યા.

૧૭૬-એક જૂગારી કેટલાક પૈસા લખને રમવા બેઠો તેમાં પેહેલાં તો કેટલાક તે હાર્યો. બાદ ખીજી વખત જેટલા પાસે રહ્યા હતા તેટલા ઝીલ્યો ત્યારે તો હરખાયો એટલે તેમાંથી પણ અગાઉ જેટલા હારી ગયો. પછી ઝીતણી ચાલવાથી જેટલા રહ્યા હતા તે ત્રમણ થયા ત્યારે તો ખૂબ દુલાયો એટલે તેમાંથી પણ બે કકડે અગાઉના જેટલા ખેંચાઈ ગયા, ત્યારે હવે ઝીતેલો હારી જઈશ એવો વિચાર કરી ઉઠી ગયો ને ધેર જઈને તે ઝીતેલામાંથી અડધા પૈસા ભીખારીએને આપી દીધા, ત્રીન્ને ભાગના કોઈ કેવસ્થાનમાં મૂક્યા, અને છઠ્ઠા ભાગના પૈસા કંઈ ખાનગી કામમાં વાપર્યા તો પછી તેની પાસે કંઈ રહ્યું નહીં. ત્યારે બોલો રમતી વખત એ કેટલા પૈસા લખને બેઠો હતો, અને દર એકે હાર્યો તે કેટલા ?

જ-૩૯ પૈસા, ૯ હાર્યો.

૧૭૭-એક જૂગારી કેટલાક રૂપીઆ લખ જૂગાર રમવા બેઠો, તેમાં પેહેલ વેહેલાં બે રૂપીઆ હાર્યો, પછી ખીજી વખત પાસે જે રહ્યું હતું તેટલું ઝીલ્યો તો તેમાંથી પણ બે રૂપીઆ હારી ગયો. પછી ત્રીજી વખત રહેલા પૈસા જેટલું ખીજું ઝીલ્યો તો તેમાંથી પણ બે રૂપીઆની હાર થઈ. છેવટ એટલી વખત હવે ઝીલ્યા વગર નહીં રહું એવું ધારી બેઠો તો જેટલું નાણું રહ્યું હતું તેટલું

તે જીવો તો ખરો, અને પછી પાછો ઉઠ્યો નહીં તો તેમાં થી પણ એ રૂપીઆ ખેંચાઈ ગયા એટલે પાસે કંઈ રહ્યું નહીં, ત્યારે ઉમા થઈ ચાલતો થયો. ત્યારે એ પ્રથમ ખેરથી કેટલું નાણું લાવી રમવા ખેડો હતો તે કોણે ?

જ-૩૧૧ રૂપીઆ.

૧૭૮-(અ) ને (બ) એ બે જણાને કેટલાક રૂપીઆનું દેવું હતું. (અ) ને રૂ. ૧૦૦૦૧૦૦નું, અને (બ) ને રૂ. ૧૦૦નું હતું. તેમાં (અ)ને વારસામાં ૮ માતી, અને (બ) ને ૪ માતી મળ્યાં. તે માતી તેઓએ વેચી નાંખ્યાં અને પોત પોતાનું દેવું વાળ્યું તો તે વાળતાં દરેક જણને રૂપીઆ ૯૯૯૯૦૦ નફો રહ્યો. ત્યારે તેઓએ અંકેકું માતી શા ભાવે વેચ્યું તે કોણે ?

જ-૨૫૦૦૦૦ રૂપીઆ.

૧૭૯-એક રાજાને રૂ. ૫૦૦૦ નું દેવું હતું, તેમ તેની પાસે ૧૧ માતી હતાં. તે માતી તેના બે છોકરાઓને આપ્યાં, તેમાં મા- અને ૮, ને નાનાને ૩ માતી; તેમ મોટાને રૂ. ૮૪૦૦૦ નું દેવું અને નાનાને રૂ. ૧૦૦૦)નું દેવું સોંપ્યું. તે દેવું વાળતા સાથે તેઓએ બધાં માતી સરખે ભાવે વેચી નાંખ્યાં તો દર એક જ-ણને કરજ વાળતાં રૂ. ૪૮૮૮૦૦) નો નફો થયો, ત્યારે તેઓએ અંકેકું માતી શા ભાવે વેચ્યું તે કોણે ?

જ-૧૬૬૦૦ રૂપીઆ.

૧૮૦-એક સાહુકારને બે બાયડીઓ છે તે સાહુકાર પાસે ૧૦ મા-તી છે. તેમાં એક બાયડીને ૭ માતી ને ૪૦૦૦૦ રૂ. નું દેવું, ને બીજીને ૩ માતી ને ૪૦ રૂ. નું દેવું સોંપી તે મરણ પામ્યો. બાદ બંને જણીએ માતી બધાં સરખે ભાવે વેચી નાંખ્યાં તો તે દેવું વાળતાં અંકેક જણીને રૂ. ૨૯૯૩૦ નો નફો રહ્યો. ત્યારે તેઓએ અંકેકું માતી શા ભાવે વેચ્યું તે કોણે ?

૬૮-૩૧.૯૬૯૦

૧૮૧-એક રાજાને એ છોકરા હતા, તે રાજાએ મરતી વખતે પોતાના નાના છોકરાને ૫ માતી, અને માટાને ૮ માતી તથા તેની સાથે એક લાખ રૂપિયાનું દેવું સોંપ્યું. બાદ બાપ મરી ગયા પછી છોકરાઓએ માતી વેચ્યાં, તેમાં માટાએ પોતાના ભાગના માતી વેચી દેવું વાળ્યું તો બાપના ભાઈ પાસે સરખા રૂપિયા થઈ પડ્યા. ત્યારે બોલો તેઓએ અંકડું માતી શા ભાવથી વેચ્યું?

જ- { ૩. આ. ૫.
૩૩૩૩૩ — ૫ — ૪

૧૮૨-સુરત અને મુંબઈ વચ્ચે ૧૦૦ ગાઉનું અંતર છે, તેમાં એક જાણુ સુરતથી મુંબઈ જવાને, અને બીજો મુંબઈથી સુરત આવવાને નીકળ્યો. હવે મુંબઈ જનારો તે રોજ ૧૨ ગાઉ ચાલે છે, અને સુરત આવનારો તે રોજ ૧૫ ગાઉ ચાલે છે. ત્યારે બોલો તેઓ કેટલા ગાઉ ઉપર એકઠા થશે?

જ-૪૪૧ ગાઉ.

૧૮૩-એક કાપડની ગાંસડીમાં ૫૦૦ તાકા છે, તેમાં દર તાકા ૨૪ વાર લાંબો ને ૧૧ વાર પોહોળો છે. હવે તેની બરાબર ચારસ વાર લૂગડું બીજી ગાંસડીમાં છે પણ તેમાં કેટલા તાકા છે તે ખબર નથી. પણ તેમાનો અંકડો તાકા ૩૮ વાર લાંબો ને ૧૧ વાર પોહોળો છે એવું જાણીએ છીએ. ત્યારે બોલો તે બીજી ગાંસડીમાં કેટલા તાકા હશે?

જ-૨૬૩ તાકા.

૧૮૪-એક વીંધું જમીન છે તેમાં મરચાના છોડ વાવવા છે, તે એવી રીતે વાવવા કે બધા છોડ અંકેક હાથને અંતરે આવે, ત્યારે એ પ્રમાણે તે જમીનમાં કેટલા છોડ રોપાશે તે કોહો?

જ-૧૩૬૧૧૧

૧૮૫-એક ક્રીતખાળનું થાન ૯ ગજ લાંબુ ને ૨૨ તસુ પોહોળું છે. તે ઉપર બધે તસુને અંતરે અંકેકો બુદ્ધો ભરવો છે; તેમ અંકેક બુદ્ધો ઉપર બધે મોહોરો ભરવી છે, ને અંકેક મોહોરના પરચ ૧ આનો ૧ પછી પેસેછે, ત્યારે તે બધા થાન ઉપર મોહોરો ભરાવતાં પરચ કેટલો થશે તે કોહો ?

જ-૨૦૧ શ. ને ૧૧ આનો.

૧૮૬-એક માણસે કોઇને ત્યાં ૧ રૂપીઆ આજે મૂક્યો, અને તેનું વ્યાજ માસ ૧ સેંકડે એક તરીખ ટંકા ૧) લેખે ચહડે, તે દીવાળી બાકીના વ્યાજના વ્યાજ સાથે આપવું ક'બૂલ કીડું. તે એક રૂપીઆ ૧૦૦ વરસ સુધી તેને ત્યાં રહ્યો, ત્યારે તે આસામી તે સાહુકારને દીવાળી બાકીના વ્યાજ અને મુદ્દાના હિસાબ કરીને કેટલા રૂપીઆ આપે તે કોહો ?

જ-૮૩૫૩૦

૧૮૭-તમારા મનમાં કેટલાક લાડવા ધારો. તેટલા મારા ધારો, અને ૧૬ લાડવા ગણપતીના ધારો. પછી બધાને એકઠા કરો ને તેનો અડધો અડધ કરી નાંખો. પછી તે અડધો અડધ-માંથી જેટલા મારા ધાર્યા હોય તેટલા મારા કાહાડી નાંખો. ત્યારે તમારે ભાગે જે રહ્યા તે તમા કોહો તો હું કહી દઉં, કોહો ત્યારે કેટલા રહ્યા ?

જ-તમારે ભાગે ૮ રહ્યા. (ખરી વાત). તમે ક્યાંથી જાણ્યું ? હમે જાણ્યું. ગણપતીના જેટલા ધાર્યા હોય તેના અડધાજ રહે એવો ધારો સમજી મૂકવો.

૧૮૮-તમારા મનમાં ૧ પૈસાના કેટલાંક લીંબુ વેચાતાં લખો. તેની અંકેકની ચાર ચાર લેખે બધાં લીંબુની ચીરી કરો, પછી અંકેક ચીરીમાંથી ચાર ચાર પીઆં કાહાડો, ને પછી તે

ખીઆં ભાંયમાં રાપો. રાખા પછી અંકેક ખીઆનું અંકેકું લીંજુ થયું તે તોડી લેઓ, ને પછી તે બધા લીંજુને ૧ પૈસાનાં પેહેલાં જોડલાં લીંજુ તમે લીધા હોય તે ભાવે વેચી નાંખો, ત્યારે એમાં તમને શું નફો થયો તે કોહો તો કહી દઈ, કોહો ત્યારે કેટલા નફો થયો ?

જ-૧૫ પૈસા.

૧૮૯-તમારા મનમાં ૧ પૈસાની કેટલીક કમરખ ધારો, તેની અંકેક કમરખની બધે ચીરી કરો, ને અંકેક ચીરીમાંથી બહુ મણુ ખીઆં કાઢાડો, પછી તેને રાપીને અંકેક ખીઆના ચાર ચાર ઝાડ ઉગાવો, અને એક ઝાડ ઉપરથી પછી પાંચ પાંચ ચાર ઝાડ ધારો. પછી તે બધી કમરખ ૧ પૈસાની અસલ તમે જોડલી લીધી હોય તે ભાવે વેચી નાંખો, ત્યારે તમને જે એમાં નફો રહે તે હું કહું, કોહો ત્યારે ?

જ-૧૧૯ પૈસા.

૧૯૦-તમે કેટલીક ગાલ્લી જુવાર ધારો, પછી તેના મણુ કરો, જોડલા મણુ થયા હોય તેટલા સેર જુવાર ખીજુ તેમાં ઉમેરો. પછી જોડલા સેર તમે ઉમેર્યા હોય તેનો ૧ રૂપીઆ લેખે બધી જુવાર વેચી ખાઓ. તો તમે ઉમેરેલી જુવાર માથે બધી જુવારના કુલે કેટલા રૂપીઆ ઉપજ્યા તે તમે કોહો તો કહું, કોહો ત્યારે કેટલા ?

જ-૪૧ રૂપીઆ.

૧૯૧-તમારી નજરમાં આવે તેટલી ખાંડી સોપારી ધારો, પછી તેના મણુ કરો, જોડલા મણુ થયા હોય તેટલા પાસેરા સોપારી તેમાં ઉમેરો, પછી જોડલા પાસેરા સોપારી તમે ઉમેર્યા હોય તેનો ૧૦૦ રૂપીઆ લેખે તે બધા તમામ સોપારી તમે વેચી નાંખો, ત્યારે તમારા હાથમાં કેટલા રૂપીઆ આવ્યા તે કહું છું.

જ-૧૨૦૧૧ રૂપીઆ

૧૯૨-તમે ૧૨ મહિનામાંના ગમે તે ૧ મહિનો ધારે; અને ચ-
 હતરથી ૧, વૈશાખે ૨, જ્યેષ્ઠે ૩, એ પ્રમાણે તે કેટલામાં છે તે
 યાદ રાખો. પછી તે જ્યેષ્ઠમાં હોય તે આંકડામાં ૧૭ ભાગે-
 રા, ને હમરીને તે રકમને ૧૨ થી ભાંગો; તો ભાંગતાં બાકી
 કેટલા વધ્યા તે કોહો કે તમારો ધારેલો મહિનો કહી આપું.

જ-૭ વધ્યા, કોહો ? (ત્યારે તમે વૈશાખ મહિનો ધા-
 રેલો). એની રીત એવી કે ૧ વધ્યો હોય તો કારતક,
 ૨ વધ્યા હોય તો માગસર, ૩ વધ્યા તો પોસ, એ પ્ર-
 માણે ગણીને કેહેવું. કંઈ નહીં વધે તો આસો મહિનો.

૧૯૩-મીઝ વગરની કંઈ એક સંખ્યા મોટી કે પછી નાની ગમે
 તેવી તમારા મનમાં ધારે, ને તેને દોહોડી કરો, દોહોડી કર્યા
 પછી બમણી કરો, બમણી કર્યા પછી ત્રમણી કરો, પછી ત્ર-
 મણી સંખ્યા જે થઈ હોય તેમાંના ગમે તે ૧ આંકડો સંતાડો,
 તો હું તુરત તમને કહી આપું કે તમે કયો આંકડો સંતાડ્યો છે.

જ-કોહો ત્યારે ત્રમણી કરેથી ૪ દસ્કત આવ્યાછે, તે-
 માંના ત્રણ ૪૮૧ છે. ત્યારે તમે (પાંચડો) સંતાડ્યો છે.
 એવી રીતે કે ૪૮૧ ને ૯ થી ભાંગતાં ૪ વધ્યા, તે વ-
 ધેલા ૪ નવમાંથી બાદ કરીધા તો પાંચડો નીકળ્યો, એ
 પ્રમાણે બધે જાણવું.

૧૯૪-ઉપર પ્રમાણે મીઝ વગરની ધારેલી સંખ્યાને દોહોડી, બ-
 મણી, ને ત્રમણી કરો. પછી તેમાંના ડાબી કે જમણી બાજુ-
 નો ગમે તે એક આંકડો સંતાડો, તો તે ઉપરથી હું તમારી
 મૂળ પેહેલી ધારેલી સંખ્યા કહી આપું.

જ-કોહો ત્યારે ત્રણ આંકડા છે તેમાં ડાબી તરફનો ૧
 આંકડો સંતાડ્યો ને બે આંકડા રહ્યા તે ૯૬ છે. ત્યારે
 તમારી ધારેલી સંખ્યા (૪૪) છે. એની રીત એવી કે

૯૬ ને ૯ થી ભાંગતાં ૬ વધ્યા તે ૯ માંથી બાદ કરીધા, ત્યારે ૩ નીકળ્યા તે ૯૬ ની આગળ મૂકી દીધા, એટલે ૩૯૬ થયા. તેને નવથી પાછા ભાંગ્યા એટલે ૪૪ આવ્યા, એ પ્રમાણે બધે કરવું.

૧૯૫-ઉપર પ્રમાણે એક સંખ્યા ધારીને તેને હોહોડી કરે, પછી બમણી કરે, પછી તેને ત્રમણી કરે, ને ચોગણી પણ કરે. પછી તેમાંના ગમે તે બાજુ તરફનો એક આંકડો સંતાડો, તે તમારી મૂળ પ્રથમ ધારેલી સંખ્યા કહી આવું.

જ-કોહો ૧ દસ્કત જમણી બાજુનો સંતાડયો, ને બાકી રહ્યા તે ૩૯૯ છે. ત્યારે ધારેલી સંખ્યા (૧૧૧) છે. એની રીત એવી કે સંતાડેલો દસ્કત ઉપર મુજબ શોધવો, ને જ્યાંનો હોય ત્યાં મૂકી તેને ૩૬ થી ભાંગવા તો ધારેલી સંખ્યા નીકળે.

૧૯૬-ધીધના કુંડાં ૩ છે; એક પાંચ મણીઈ, બીજું ત્રણ મણીઈ, ને ત્રીજું આઠ મણીઈ. હવે પાંચ મણીઈ ને ત્રણ મણીઈ એ એ ખાલી છે, ને આઠ મણીઈ મોટું છલાછલ ભરેલું છે. તેમાંથી ચાર ચાર મણુ ધીધના એ ભાગ પાડી જૂડું કરવું છે, તોળવાના કાટલાં તો હાજર નથી, ત્યારે તેજ્યા વગર શી રીતે જૂડું પડે તે કોહો ?

(જવાબ).

(૮)	(૦)	(૦)	(૫)	(૦)	(૩)	(૫)	(૩)	(૦)
(૨)	(૩)	(૩)	(૨)	(૫)	(૧)	(૭)	(૦)	(૧)
(૭)	(૧)	(૦)	(૪)	(૧)	(૩)	(૪)	(૪)	(૦)

(ખૂનાસો).

આઠ મણીઆ ભરેલું છે તેમાંથી પેહેલાં ત્રણ મણીઆ ભરવું, તે તો ભરીને પાંચ મણીઆમાં રેડવું. હવે આઠ મણીઆમાં પાંચ મણુ થી છે તેમાંથી પાછું ત્રણ મણીઆ ભરવું તે ત્રણ મણીઆ ભરેલું પાંચ મણીઆમાં ફાલવવું, એટલે આઠ મણીઆમાં ૨ મણુ, પાંચ મણીઆમાં પાંચ મણુ, અને ત્રણ મણીઆમાં ૧ મણુ થી થશે. પછી પાંચ મણીઆમાં પાંચ મણુ થી છે તે આઠ મણીઆમાં રેડવું, અને ત્રણ મણીઆમાં ૧ મણુ થી છે. તે પાંચ મણીઆમાં રેડીને પાછું તે નાનું કુંડું આઠ મણીઆમાં ૭ મણુ થી છે તેમાંથી ભરવું, અને તે ભરીને પાંચ મણીઆમાં ફાલવવું. એટલે આઠ મણીઆમાં ૪ મણુ તથા પાંચ મણીઆમાં ૪ મણુ એવી રીતે ચાર ચાર મણુ થી જૂદું પડશે.

૧૯૭ નદીને આ કાંઠે ત્રણ જાણુ (એક વાધ, એક બકરી, ને એક પાંતર) છે, તે ત્રણેને સામે પાર લઈ જવા છે. એવી રીતે કે ત્રણેને સાથે તો લઈ જવાય નહીં, પણ જૂદા જૂદા એકેકને લઈ જવા. વળી એવું કે જો બકરી ને પાંતર બંને ભિગા થાય તો બકરી પાંતરાને આઈ જાય, તેમજ જો વાધ ને બકરી બંને ભિગા થાય તો વાધ બકરીને આઈ જાય. ત્યારે ખોલો કેવી રીતે લઈ જવા તે કોહો? (ત્રણે જાણુ સાથે હોય ત્યારે એક એકને ભા નહીં, તેમ વાધ પાંતરાને આય નહીં એટલો ખૂનાસો કરાંછું).

(જવાબ).

પેહેલાં બકરી લઈ જવી ને તેને સામે કાંઠે મૂકીને હોડી પાછી લાવવી ને પાંતર લઈ જવું. તેને સામે કાંઠે ઉતારીને ત્યાંથી બકરી પાછી લાવવી, (કેમકે બકરી પાંતર આઈ જાય), પછી બકરીને પાછી આ કાંઠે ઉતારી વાધને ચલડાવવો ને તેને સામે કાંઠે

પાંતરાની પાસે મૂકવો, પછી આવીને ત્રીજે ફેરે બકરી લઈ જવી
એવી રીતે ત્રણે જાણુ સામે પાર જશે.

(ચોપાઈ).

૧૯૮- મેતા મેતી મણુનો ભાર, છેઆં બે અધમણુના સાર,
તેને ઉતારે પેલે પાર, હોડી ઝીલે મણુનો ભાર.
એટલે મેતા ને મેતી દર એક જાણુ અકેક મણુના છે, અને
સાથે બે છોકરા છે તે દર એક જાણુ અધમણુ અધમણુના છે.
એવા ચાર માણુસોને સામે પાર લઈ જવા છે, પણ હોડી તો
એક એવે ફક્ત ૧ મણુનો ભાર ઝીલે છે, વધારે ભરીએ તો ડૂબી
જાય, ત્યારે બધાને શી રીતે લઈ જવા તે કોણે ?

(જવાબ).

પેહલાં બે છોકરાઓ હોડીમાં બેસીને જાય તેમાંના એક
છોકરો સામે કાંઠે ઉતરે ને એક જાણુ હોડી લઈ પાછો લાવે.
પછી માંહે આ કાંઠીથી ફક્ત એકલો મેતા કે મેતી બેમાંથી એક
જાણુ જાય ને સામે કાંઠે ઉતરે એટલે તે કાંઠાનો છોકરો હોડી
પાછો લાવે, પછી પ્રથમની માફક પાછા બંને છોકરા હોડી લઈ
જાય, તેમાંના એક ત્યાં ઉતરે ને એક જાણુ હોડી પાછો લાવે,
તેમાં મેતા કે ને રહ્યું હોય તે આ કાંઠીથી જાય ને ત્યાં ઉતરે.
ને પાછો એક છોકરો ત્યાં છે તે હોડી પાછો લાવે, ને આ કાં-
ઠીથી પછી બીજા છોકરાને તેડીને સુખ્ખથી બંને છોકરા આ-
લા જાય.

૧૯૯-ત્રણુ ભાગીદારોએ ૨૨ કુંડાં ધીના વેચાતાં લીધાં. તેમાં ૭
આખાં ભરેલાં, ૭ અડધાં ભરેલાં, ને ૭ કુંડાં ખાલી છે. હવે
તે દર એક જાણુને એવી રીતે વેઠવ્યી આપવા કે ખાલી કુંડાં
ગણતરીમાં બધાને સરખાં સરખાં આવે, નેધી છે તે પણ બધાને
સરખું સરખું આવે, ત્યારે શી રીતે વેઠવવા તે કોણે ?

(જવાબ)

પેહલી રીતે.				બીજી રીતે.			
ભરેલાં. અડધાં. ખાલી.				ભરેલાં. અડધાં. ખાલી.			
૧ લાને.	૨	—	૩	૨	૩	—	૧
૨ જાને.	૨	—	૩	૨	૩	—	૧
૩ જાને.	૩	—	૧	૩	૧	—	૨
<hr/>				<hr/>			
૭ — ૭ — ૭				૭ — ૭ — ૭			

(ત્રીજી રીતે)

૭ કુંડાં અડધાં ભરેલાં છે તેમાંથી ૪ નાં એ કુંડાં આખાં ભર્યાં એટલે ૬ ભરેલાં થયાં, ને ૩ અડધાં ભરેલાં રહ્યાં, તેમજ ખાલી કુંડાં ૭ નાં ૬ થયાં, એટલે નીચે પ્રમાણે બધાને સરખાં સરખાં આવશે.

ભરેલાં. અડધાં. ખાલી.			
૧ લાને.	૩	—	૧
૨ જાને.	૩	—	૧
૩ જાને.	૩	—	૧
<hr/>			
૬ ૩ ૬ ૨૧			

હવે જાણ, એ જવાબ કરતાં આ જવાબ વધારે સારો છે.

૨૦૦. એક રાજાને ત્રણ છોકરા છે, તેમને સોનાની ધોટા નંગ ૧૮ વેહેંચી આપવી છે. તે ધોટાનું વજન પેહલીનું ૧ સેર, બીજાનું બસેર, ત્રીજાનું ૩ સેર, ચોથાનું ૪ સેર, એ પ્રમાણે છે. ત્યારે કદ કદ ધોટા આપવી કે માલ બધાને સરખા સરખા આવે તે કોણ ?

પેહલો. ખીજો. ત્રીજો.

જ-	૧	૬	૩	આ પ્રમાણે છ છ ઈંટો અકેક જાણુને આપવી. એટલે દર એકને ૫૭ સેરનું વજન આવશે.
	૫	૨	૪	
	૯	૭	૮	
	૧૦	૧૧	૧૨	
	૧૪	૧૫	૧૩	
	૧૮	૧૬	૧૭	
	૫૭	૫૭	૫૭	

૨૦૧-એક એકાદને ૩ છોકરા હતા, તેમને ૯ એકર વેહેચી આપવાના છે તે એકરાની ઉપજ પેહલાની ૧૦ શ., ખીજની ૩૦ શ., ત્રીજની ૫૦ શ., ચોથાની ૭૦ શ., એ પ્રમાણે વીસ વીસ શ. વધતી છે. ત્યારે દર એક જાણુને ત્રણ ત્રણ એકર આપવાં તે કયા કયા, કે રૂપીઆની ઉપજ બધાને સરખી આવે.

પેહલો. ખીજો. ત્રીજો.

જ-	૧૬.	૧૦	૨૪.	૩૦	૩૪.	૫૦	આ પ્રમાણે અકેક-ને ત્રણ ગામ ૨૭૦ રૂ. ની ઉપજના આપવા.
	૫૪.	૯૦	૬૬.	૧૧૦	૪૪.	૭૦	
	૯૪.	૧૭૦	૭૪.	૧૩૦	૮૪.	૧૫૦	
		૨૭૦		૨૭૦		૨૭૦	

૨૦૨-એક રાજના ૪૯ ગામ હતાં, તે તેણે પોતાના ૭ છોકરાઓને બરાબર હિસ્સે વેહેચી આપેલાં હતાં, તે ગામોની ઉપજ આ પ્રમાણે હતી. પેહલા ગામની રૂપીઆ ૧૦, ખીજની ૨૦, ત્રીજી ની ૩૦, ચોથાની ૪૦, એમ દર એક ગામની ઉપજ રૂપીઆ દશ દશ વધારે હતી. ત્યારે તે ગામો રાજએ શી રીતે વેહેચેલાં કે બધાને સરખી ઉપજ આવે, ને કુલ ઉપજ કેટલી તે પણ કહો ?

(જવાબ).

૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦	૭૦
૮૦	૧૦૦	૧૧૦	૧૨૦	૧૩૦	૧૪૦	૮૦
૧૭૦	૧૮૦	૧૯૦	૨૦૦	૨૧૦	૧૫૦	૧૬૦
૨૫૦	૨૬૦	૨૭૦	૨૮૦	૨૨૦	૨૩૦	૨૪૦
૩૩૦	૩૪૦	૩૫૦	૨૯૦	૩૦૦	૩૧૦	૩૨૦
૪૧૦	૪૨૦	૩૬૦	૩૭૦	૩૮૦	૩૯૦	૪૦૬
૪૯૦	૪૩૦	૪૪૦	૪૫૦	૪૬૦	૪૭૦	૪૮૦

૧૭૫૦, ૧૭૫૦, ૧૭૫૦, ૧૭૫૦, ૧૭૫૦, ૧૭૫૦, ૧૭૫૦

આ પ્રમાણે અકેક છોકરાને ભાગે સાત સાત ગામ રૂ.૧૭૫૦) ની સરખી ઉપજના આવેલા. કુલે ઉપજ રૂ.૧૨૨૫૦ ની.

૨૦૩-અકેક ભરવાડને ત્યાં ૨૫ ગાયો હતી. તેમાં પેહલી ગાય ૧ સેર, બીજી બસેર, ત્રીજી ૩ સેર, ચોથી ૪ સેર, એ પ્રમાણે બધી ગાયો સેર સેર દુધ ચહડતું દેતી હતી. ત્યારે બધું મળીને દુધ કેટલું, અને તે ભરવાડને પાંચ છોકરા હતા તેમને મરખું દુધ આવે એવી ગણતરી ગાયોની સંખ્યા બરાબર વેંહેચો.

૧સો. ૨સો. ૩સો. ૪સો. ૫સો.

૧	૨	૩	૪	૫
૭	૮	૯	૧૦	૬
૧૩	૧૪	૧૫	૧૧	૧૨
૧૯	૨૦	૧૬	૧૭	૧૮
૨૫	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪

૬૫, ૬૫, ૬૫, ૬૫, ૬૫

આ પ્રમાણે દર એક જાણને
પાંચ ગાયો, તથા ૬૫ સેર દુધ
આવશે. કુલે ૩૨૫ સેર દુધ.

૨૦૪-એક કાણીને ૯ છોકરા છે તેમના વચ્ચે ૮૧ ભિંસો વહે-
ચવાની છે, એવી રીતે કે સરખે ભાગે વહેચવી એટલે અ-
કેકને ૯ ભિંસ આપવી; તેમજ દુધ પશુ બધાને સરખું સ-
રખું આવે તેમ કરવું. તેમાં પેહેલી ભિંસ ૧ સેર, બીજી ૨
સેર, ત્રીજી ૩ સેર, એ પ્રમાણે દર એક ભિંસ ચહડતું ચહડતું
એટલે ૮૧ મી ભિંસ ૮૧ સેર દુધ આપેછે. ત્યારે તે શી રીતે
વહેચવી કે બધાને સરખી ભિંસ તથા દુધ પશુ સરખું આવે,
અને કુલે બધી ભિંસોનું દુધ કેટલું તે કાઢો ?

(જવાબ)

નીચે પ્રમાણે અકેકને ભાગે ૯ ભિંસો, અને તેનું દુધ ૩૬૯
સેર આવશે. બધું મળીને કુલે દુધ ૩૩૨૧ સેર થાયછે.

(પેહેલી રીત).

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૦
૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૦
૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૦
૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૦
૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૦
૬૧	૬૨	૬૩	૬૪	૬૫	૬૬	૬૭	૬૮	૬૦
૭૧	૭૨	૭૩	૭૪	૭૫	૭૬	૭૭	૭૮	૭૦
૮૧	૮૨	૮૩	૮૪	૮૫	૮૬	૮૭	૮૮	૮૦

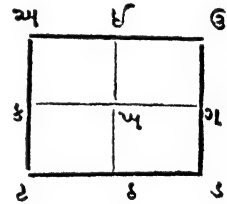
૩૬૯, ૩૬૯, ૩૬૯, ૩૬૯, ૩૬૯, ૩૬૯, ૩૬૯, ૩૬૯, ૩૬૯

(ખીજી રીતે).

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૧૮	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭
૨૬	૨૭	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫
૩૪	૩૫	૩૬	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩
૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧
૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯
૫૮	૫૯	૬૦	૬૧	૬૨	૬૩	૫૫	૫૬	૫૭
૬૬	૬૭	૬૮	૬૯	૭૦	૭૧	૭૨	૬૪	૬૫
૭૪	૭૫	૭૬	૭૭	૭૮	૭૯	૮૦	૮૧	૭૩

૩૬૯, ૩૬૯, ૩૬૯, ૩૬૯, ૩૬૯, ૩૬૯, ૩૬૯, ૩૬૯, ૩૬૯

૨૦૫-આ પાસેની આકૃતિ પ્રમાણે એક સપ્તસ પાસે એક આરસ પાહાણનો મોટો ચોડો પથ્થર હતો, તેના બરાબર ચોડા ૪ કડકા કરવા સારૂ તેણે એક સલાટને ૨૪ રૂપીઆ આપવા કબૂલ કરીધા. હવે એવું થયું કે ઘણી તાકીદને લીધે એક જાણે તેમાંથી

(અ) થી તે (ક) સુધી વર્ણો, અને (અ) થી તે (ગ) સુધીના એક કકડો જૂદો પાડયો. પછી બાકીના ૩ કડકા તે સલાટ પાડયા. ત્યારે બોલો મજૂરીના ૨૪ રૂપીઆ પરહેલા, તે સલાટ તથા માણસ બંને જણા ગી રીતે વહેંચી દે તે કહેશે ?

જ- { નીમે ભાગે બાર બાર ૩૦, કેમકે
મજૂરી બંને જણાની સરખી છે.

૨૦૬-કોઈ એક સરદારની પાસે ફોજ હતી, તે એ રસ આપ્તિની પો
ઉભી કીધી તો ૨૮૪ માણસ બાકી રહેલા; પણ જ્યારે ચોર-
સ આપ્તિની બાજુએ ચોરસ સાંધીનેજ એક એક મા-
ણસ વધારીએ તો ૨૫ માણસ બાકી થાયછે. ત્યારે બધી
મળીને ફોજ કેટલી તે કોણે ?

જ-૨૪૦૦૦

૨૦૭-એક પીપ પાણી પૂરું ભરેલું હતું તેમાંથી એકો ભાગ પા-
ણી ઝરી ગયું, ને કંઈ કામ સારૂ ૨૦ માણ પાણી તેમાંથી
કાઢાડ્યું. પછી તે પીપમાં પાણી કેટલું છે તેનો સુમાર તે-
માં લાકડી ઉભી કરીને જાયો તો તેમાં આગરે અડધું પાણી
છે એવું માલમ પડ્યું. ત્યારે બાકી પેલેજ વેલેજાં તે પીપમાં
પાણી કેટલું ભર્યું હતું ?

જ-૮૦ માણ.

૨૦૮-એક પાતેલું હતું તેમાં ત્રીજો ભાગ દુધથી ભરેલો હતો,
પણ જ્યારે ૪ માણ દુધ બીજી તેમાં રેડ્યું ત્યારે બરાબર તે
અડધું ભરાઈ રહ્યું. ત્યારે બાકી તે પાતેલામાં બધું મળીને
દુધ કેટલું માયછે ?

જ-૨૪ માણ.

૨૦૯-કોઈ એક માણસે ૧ પૈસાની ૨ પ્રમાણે કેટલીક ડેરી વેચાતી
લીધી. ફરીને બીજી તેટલીજ ૧ પૈસાની ૩ પ્રમાણે લીધી.
પછી તે ડેરી ભેગી કરી કંઈ નફો થવાની લાલચે બે પૈસાની
પાંચ પ્રમાણે બધી વેચી નાંખી, તો હલકી તેમાં ૩ પૈસા તેને ખોટ
ગઈ. ત્યારે કુદર કેટલી ડેરી તેણે વેચાતી લીધેલી તે કોણે ?

જ-૧૮૦

૨૧૦-મેં ૧ પૈસાનાં ૩ પ્રમાણે કેટલાંક કેળાં વેચાતાં લીધાં, ને
ફરીને ૧ પૈસાનાં ૪ પ્રમાણે તેટલાંજ લીધાં. પછી તે બે
પૈસાનાં ૬ પ્રમાણે બધા કેળાં વેચી નાખ્યાં, તેમાં મને ૧૦

પૈસો નફો થયો. ત્યારે બોલો મેં બધાં મળીને કેળાં કેટલાં લીધાં હતાં ?

જ-૨૪૦

૨૧૧-એક માણસે ૮ પૈસાની કેટલીક કેરી વેચાતી લીધી, તેમાં કેટલીએક પૈસાની ૪ લેખે ને કેટલીએક પૈસાની ૬ પ્રમાણે લીધી. મણુ જ્યારે તે બધી કેરી ગણી ત્યારે માલમ પડ્યું કે પૈસાની ૪ વાળી કેરી તે પૈસાની ૬ વાળી કેરી કરતાં બમણી થઈ છે. ત્યારે બોલો દર એક ભાવની તેણે કેટલી કેટલી કેરી લીધી તે કોણે ?

જ- (પૈસાની ૪ વાળી ૨૪, ને છ વાળી ૧૨, બધી મળીને કેરી ૩૬

૨૧૨-મેં ૧૧ રૂપીઆના ૧૩ મણુ લેખે કેટલાક મણુ ધી વેચાતા લીધા, ને તે બધા ૧૯ રૂપીઆના ૨૨ મણુ લેખે વેચી નાંખ્યા, તેમાં મને ૧૦૦ રૂપીઆ નફો થયો. ત્યારે કેટલા રૂપીઆના મેં વેપાર કીધો તે કોણે ?

જ-૪૮૪૦ રૂપીઆ.

૨૧૩-એક માણસે રૂપીઆનું પાંચ સેર લેખે કેટલાક મણુ ધી લીધું, અને રૂપીઆનું ૪ સેર લેખે તે બધું વેચી નાંખ્યું, તો તેમાં તેને ૨૦ રૂપીઆ નફો થયો. ત્યારે બોલો તેણે કેટલા મણુ ધીનો વેપાર કીધો હતો ?

જ-૧૦ મણુ.

૨૧૪-કોઈ માણસે ૭ રૂપીઆનું મણુ લેખે ૧૦૦ મણુ ધી વેચાતું લીધું; ને તે બધું ગાળી કચરો કાઢાડી નાંખીને ૭૦૦ રૂપીઆ મણુ વેચી નાંખ્યું તો તેમાં તેને કંઈ નફો થયો નહીં, ને ને-હનન છૂટી પડી. ત્યારે તેમાં કેટલો કચરો પડ્યો તે કોણે ?

જ- { મણુ—સેર—પૈસાભાર.
૬ — ૧૮ — ૨૧

૨૧૫-૧ પેટી ૧૧ ગળ સમ ચોરસ છે, તેની બધી બાજુએ લૂગડું મડવું છે. તે લૂગડું ૨૦ તમ્બુ પોહાળ બંનું મળે છે, ત્યારે તે લૂગડું કેટલા મળ બાજુ બેવું પડશે તે કોહો ?

જ-૯ ગળ.

૨૧૬-કોઈ વેપારીએ કેટલીક રૂઢની ગાંસડી રૂબા ૭૫૦૦) સાર અરીદ કરીને મુંબઈ મોકલવા સાર તે બધી વાહાણમાં મહડાવી. પણ દરિઆમાં વાહાણને તોફાન લાગવાથી તેમાંની ૧૫ ગાંસડી પાણીમાં વમાઈ ગઈ. પછી બાકીની ગાંસડીઓ મુંબઈ સલામત પોહાંચી તે ત્યાંના બારા ઉપર ઉતારી બધી વેચી નાંખી તો રહેલી દર એક ગાંસડીએ રૂ. ૨૫) નફો થયો ખરો, પરંતુ અરીદી પ્રમાણે બધી ગાંસડીને હિસાબ ગણતાં મુદ્દલ પેસા થઈ રહ્યા અને બાકા તોડાને ખરચ માથે પડ્યો. ત્યારે બોલો અસલ વાહાણમાં કેટલી ગાંસડી મહડાવી હતી ?

જ-૭૫ ગાંસડી.

૨૧૭-એક મોટા વાસણમાં એક નળીથી પાણી ભરાય છે અને બીજી નળીથી પાણી ખાલી થાય છે. તેમાં પેહેલી નળી છોડીએ તો ૨૮ મિનિટમાં ભરાઈ રહે છે, ને પાછલી છોડીએ તો ૧૫ મિનિટમાં ખાલી થઈ જાય છે. ત્યારે એવું ધારે કે વાસણ ભરેલું છે ને બંને નળી છોડી મૂકી તો કેટલા વખતમાં તે વાસણ ખાલી થઈ જશે ?

જ-એક કલાક.

૨૧૮-એક હોજમાં ૧ નળી ૧૬ મિનિટમાં પાણી ભરાય છે, અને બીજી નળી ૨૦ મિનિટમાં તે બધું ખાલી થઈ જાય છે. ત્યારે એવું ધારે કે હોજ ખીલકુલ ખાલી છે, ને બંને નળી સામગ્રા છોડી મૂક્યા તો કેટલા વખતમાં બધું પાણી ભરાઈ જશે તે કોહો ?

જ-૧ કલાક, ૨૦ મિનિટ.

૨૧૯-કોઈ એક માણસે ૩૬૧ રૂપિયા છોકરાઓને વેહેર્યાં. એવી રીતે કે મોટા છોકરાઓને ૩ આના, નાના છોકરાઓને બે આના, અને છોકરીઓને ૧ આના. હવે ત્યાં મોટા છોકરાઓના બે ભાગ ત્રીજ નાના છોકરા હતા, અને નાના છોકરાઓના પાંચ ભાગની છોકરીઓ હતી. ત્યારે ખોલો દર એક જણું કેટલાં કેટલાં, કે ઉપલા ૩૬૧ રૂપિયા બધાને બરાબર આવી રહ્યા ?

જ- $\left\{ \begin{array}{l} ૧૨૦ \text{ મોટા છોકરા.} \\ ૮૦ \text{ નાના છોકરા.} \\ ૬૦ \text{ છોકરીઓ.} \end{array} \right.$

૨૨૦-કોઈ એક માણસ નિશાળમાં છોકરાઓને ચોપડીઓનું ઇનામ વેહેરવા આવ્યો. હવે તે જો દર એક છોકરાને ચાર ચાર ચોપડી આપે છે તો ૭ ચોપડી વધે છે, અને દર એક જણને પાંચ પાંચ ચોપડી આપે છે તો ૮ ચોપડી ઘટે છે. ત્યારે ખોલો તેની પાસે કેટલી ચોપડીઓ છે, અને નિશાળમાં છોકરા કેટલા છે તે પણ કોહો ?

જ-૧૫ છોકરા, ને ૬૭ ચોપડી.

૨૨૧-એક સપ્તમે કેટલાક ભીખારીઓને પૈસા આપવા માંડ્યા, તેમાં જો તે દર એક જણને ૩ પૈસા આપે છે તો ૮ પૈસા ઘટે છે; ને જ્યારે એકને બધે આપે છે ત્યારે તો ઉભટા ૩ પૈસા સીલીકમાં વધે છે. ત્યારે ખોલો તેની પાસે પૈસા કેટલા છે, અને ભીખારી કેટલા તે પણ કોહો ?

જ-૧૧ ભીખારી, ને ૨૫ પૈસા.

૨૨૨-એક ભરવાડે ૨૦૦ રૂપિયાની કેટલીએક ભંસો વચ્ચાતી લીધી. હવે તેમાં જો પાંચ ભંસ વધતી હોત તો દર ભંસે ૩૨)

તેને ઓછા પડત; અને ચાર ભેંસ નો ઓછો હોત તો દર ભેંસે ૩ રા વધતા ખેસત. ત્યારે ખોલો કેટલી ભેંસો તેણે લીધો ?

જ-૨૦ ભેંસ.

૨૨૩-બે ચોરોએ મળી એક ઘરમાંથી ૩૫ રૂપીઆની ચોરી કરી. હવે તેમાં નો પેટલાએ ૪ રૂપીઆ વધારે ચોરી હોત તો ખીજા કરતાં તેની પાસે ખમણ થાત. ત્યારે દર એક જણે કેટલા કેટલા રૂપીઆ ચોરી તે કોહો ?

જ- { પેટલો ખીજો.
૨૨ ૧૩

૨૨૪-એક ગાંધી પાસે ૨૦ મણ ચારોળી ૯ રૂપીઆના ભાવની, અને ૩૬ મણ ચારોળી ૧૧ રૂપીઆના ભાવની છે. હવે તેમાં કેટલીક ૧૪ રૂપીઆના ભાવની ઉમેરીને તે બધી કુલે ૧૨ રૂપીએ મણ રાસ વેચવા ચાહે. ત્યારે ખોલો ૧૪ રૂપીએ મણ વાળી કેટલા મણ ચારોળી તે ઉમેરે તે કોહો ?

જ-૪૮ મણ.

૨૨૫-૬ રૂપીએ મણ રાસ પડે એવી ૨૦૦ મણ ખાંડ એક ગાંધીને મિળી કરવી છે. તેમાં કેટલીક ખાંડ રૂપીએ મણ, અને કેટલીક ૯ રૂપીએ મણ મળેછે, ત્યારે દર એક જાતની કેટલી લેવી ?

$$\begin{array}{rcl} \text{જ-} & \left\{ \begin{array}{l} ૩૧. \text{ વાળી મણ.} \\ ૫ \times ૧૫૦ = ૭૫૦ \\ ૯ \times ૫૦ = ૪૫૦ \\ \hline ૬ \times ૨૦૦ = ૧૨૦૦ \end{array} \right. & \begin{array}{l} ૩૧ \\ ૭૫૦ \\ ૪૫૦ \\ ૧૨૦૦ \end{array} \end{array}$$

૨૨૬-બે હોડી એક જગોએથી એક ડેકાણે જવા માટે નીકળી. તેમાં પેટેલી સહવારના ૬ વાગતે ને ખીજા ખપોરના ૪ વાગતે. હવે પેટેલી ૧ કલાકમાં ૪ માઇલ ચાલેછે ને ખીજા ૧ કલાકમાં ૯ માઇલ ચાલેછે. ત્યારે ખીજા હોડી પેટેલીને કેટલા કલાકમાં પકડી પાડશે તે કોહો ?

જ-૮ કલાક.

૨૨૭-જગો ને રામો એ બે જણા એક જગાએથી એક ઢોલો
જવા સાર નીકળ્યા. જગો એક કલાકમાં બે માઈલ ચાલેછે, ને
રામો તેટલાજ વખતમાં ૩ માઈલ ચાલેછે; પણ જગો છે તે
રામો કરતાં પાંચ કલાક વહેલો નીકળ્યો છે, ત્યારે કેટલા ક-
લાકમાં તેઓ બંને ભેગા થશે તે કહો?

જ-૧૦ કલાક.

૨૨૮-એક બિટનો આસપાસનો ગોળ ઘેરાવો ૩૬ માઈલનો છે.
તેની આસપાસ પ્રદક્ષિણ કરવા સાર બે માણસો એક જગો-
એથી એકજ વખતે નીકળ્યા. તેમાં એક જણ કલાકે ૩
માઈલ ચાલેછે, ને બીજો કલાકે ૨૫ માઈલ ચાલેછે, ત્યારે
પાછા તેઓ કેટલા કલાક પછી મળશે તે કહો?

જ-૭૨ કલાકે.

૨૨૯-એક સસલું એક કુતરાથી ૪૦ ડગલાં આગળ દોડી ગયું
છે, અને જ્યારે કુતરો ૪ ડગલાં ભરેછે, ત્યારે સસલું પાંચ
ડગલાં ભરેછે; પણ કુતરાનાં ૩ ડગલાં તે સસલાનાં ૪ ડ-
ગલાંની બરાબર છે. ત્યારે બોલો સસલાને પકડવા સાર
કુતરાને કેટલાં ડગલાં ભરવાં પડશે?

જ-૪૮૦.

૨૩૦-એક માણસને બે કલાકની રજા છે ને તે એક ગાડીમાં બેઠો
છે. હવે તે ગાડી ૧ કલાકમાં ૧૨ માઈલ ચાલેછે, પણ વખત-
સર પાંચે ઘેર આવવાને ૧ કલાકે ૪ માઈલ તે પાંચો ફરેછે,
ત્યારે બોલો ગાડીમાં બેસી કેટલા માઈલ સુધી તે ચાલ્યો જશે?

જ-૬ માઈલ.

૨૩૧-બે માણસ સરકાર કચેરીમાં નોકરીએ રહ્યા, ત્યારે તેમને પુછ્યું
કે તમે શું પગાર લેશો? ત્યારે એક જણ કહે કે હું રૈજનો ૧૧
રૂ. લઉંશ, ને બીજો કહે કે હું એક આનાથી ચહડતો પગાર

રોજીંદા લઈશ, એ પ્રમાણે કરાર કરી રહ્યા; પણ થોડા દાહાડા થયા કે કચેરીએ તેમને રજા આપી ને ખીજા નવા માણસોને રાખ્યા. પણ જ્યારે તેમનો ચહડેલો પગાર ચૂકવી આપ્યો તો દર એક જણને સરખા રૂપિયા મળ્યા. ત્યારે બોલો તેઓએ કેટલા દિવસ નોકરી બજાવી તે કોહો?

જ-૩૯ દિવસ.

૨૩૨-એક ખેતરની પોહાળાઈ ૧૨૫ ગજ ને લંબાઈ ૧૭૫ ગજ છે, તેને ફરતી વાડ કરવી છે. તેમાં એક માણસ રોજ ૬ ગજ ને ખીજા ૯ ગજ વાડ કરે છે. ત્યારે તેઓ કેટલા દિવસમાં તે બધી વાડ પૂરી કરશે, અને મજૂરીના ખંને વચ્ચે ૩૨૦) પરકયા છે તેમાંથી દર એક જણને કેટલા કેટલા રૂ. આપવા તે કોહો?

જ- { ૪૦ દિવસમાં
૬ ગજ વાળાને ૮ રૂ.
૯ ગજ વાળાને ૧૨ રૂ.

૨૩૩-એક માણસે કેટલાએક મજૂરીને એક તળાવ ખોદવાને વાસ્તે રોજનો ૧૦ રૂપિયા આપવો કરીને મજૂરીએ રાખ્યા. પછી જ્યારે તેઓ પોતાનું કામ પૂર્ણ કરી રહ્યા ત્યારે તેઓની મહેનતના ૧૨૦૦ રૂ. ૮ આના તેઓને તેઓને મળ્યા, પણ તે મંડળીમાં જેટલા મજૂરી હતા તેટલા દિવસ સુધી દર એક મજૂરી કામ કીધું. ત્યારે બધા મળીને મજૂર કેટલા તે કોહો?

જ-૪૯

૨૩૪-એક મહેતા કોઈને ત્યાં થોડા દાહાડાનું દફતરી કામ ઉપર ૧૧૧ રૂપિયાના રોજથી રોજીંદા નામુ લખવાને રહ્યો, પણ જે દાહાડે તેનાથી હાજર થવાય નહીં તે દાહાડાના ૬ આના કાપી આપવા તેણે કબૂલ કીધા; એ પ્રમાણે ૨૪ દાહાડાની

આખરે તેને રૂ.૩૧૧= પગારના મળ્યા. ત્યારે બોલો તેનું નામું કેટલા દાહાડા લખવાનું પડ્યું હતું ?

જ-૫ દાહાડા.

૨૩૫-એક મજૂર કોઠને ત્યાં રોજના ૧૦ આના લેખે મહિના સુધી મજૂરી કરવા રહ્યો. પણ જે દાહાડે તેનાથી કામ પર આવ્ય નહીં તે દાહાડે તે ખીજો મજૂર મોકલે, અને તેને તે દાહાડાના ૬ આના ૮ પછ અપાવે તે શેઠ હિસાબમાંથી કાપી લે. ૫૬થી મહિનો પૂરો થયા બાદ હિસાબ કર્યો તો તે ખીચારાને ફક્ત ૧૨૧ રૂપિયા મળ્યા. ત્યારે બોલો તેણે પોતે કેટલા દિવસ સુધી કામ કર્યું, અને કેટલા દિવસ ખીજાને મોકલ્યો હતો ?

જ- { ૨૪ દાહાડા, પોતે જાતે.
૬ દાહાડા, ખીજો આવેલો.

૨૩૬-એક ગ્રહસ્થ પોતાના ૪ નાનો છોકરાને સાથે એક લાખ રૂપિયા મૂકી મરણ પામ્યો. હવે તે છોકરાઓમાં સૌથી મોટાની ઉંમર ૧૨; ખીજાની ૧૦; ત્રીજાની ૮; અને સૌથી નાનાની ૬ એ પ્રમાણે હતી. એ રૂપિયાની વહેંચણુ એવી રીતે કરવામાં આત્રી ફે સેંકડે દર વરસે ૪૧૧ ટકાના બ્યાજ પ્રમાણે બ્યાજનું બ્યાજ ગણતાં તેમની બધાની ૨૧ વરસની ઉંમરે સઘળાના રૂપિયા સરખા થાય. ત્યારે બોલો દર એક જણને શું મળ્યું ?

રૂ. આ. પૈ.

જ- { ૨૮૩૯૧- ૧૭- ૨
૨૫૯૯૮-૧૪- ૬
૨૩૮૦૭-૧૫- ૬
૨૧૮૦૧-૧૦-૧૦

૧૦૦૦૦૦- ૦- ૦

૨૩૭-કોઈ એક પુરૂષે પોતાનું વશીઅતનામું કીધું તેમાં દોલતમાંથી જાા આતી મોટા છોકરાને આપ્યું; ને પાા આતી નાના છોકરાને આપ્યું; ને બાકી રહ્યું તે બાયડીને આપ્યું. પછી તે પ્રમાણે બધા વેહેચી લેવા લાગ્યા ત્યારે માલમ પડ્યું કે નાના છોકરા તથા બાયડીને જે મળ્યું તેના કરતાં કુલ ૧૨૫ રૂપીઆ મોટા છોકરાને ઓછા મળ્યા. ત્યારે બોલો તે પુરૂષની બધી મીલકત કેટલી તે કોણે?

જ-૪૦૦૦

૨૩૮-કોઈ એક માણસે મરતી વખતે પોતાની દોલતમાંથી રૂપીએ ત્રણ આતી લેખે મોટા છોકરાને આપ્યું, ને બાકી જે રહ્યું તેમાંથી રૂપીએ ત્રણ આતી લેખે નાના છોકરાને આપ્યું. પછી બાકી વધ્યું તે બધું પોતાની સ્ત્રીને આપી દીધું. બાદ બાપ મરી ગયા પછી છોકરાઓએ રૂપીઆ તપારયા તો નાના છોકરા કરતાં મોટાને રૂા ૯૮૪-૬-૦ વધારે મળ્યા. ત્યારે બોલો તે દર એક છોકરાને તથા તેની માને જૂદું જૂદું શું મળ્યું, તથા તેની બધી પુંજ કેટલી તે કોણે?

જ- { મોટાને ૫૨૫૦ - ૦
 { નાનાને ૪૨૬૫ - ૧૦
 { બાયડીને ૧૮૪૮૪ - ૬

બધી પુંજ, ૨૮૦૦૦ - ૦

૨૩૯-એક સખસ પોતાની ગર્ભવતી સ્ત્રીને મૂકીને મરણ પામ્યો, અને પોતાનું વશીઅતનામું એવી રીતે કરી ગયો કે જે તેને છોકરા આવે તો મીલકતમાંથી બે ગાગ ખીજ છોકરાને આપવું, અને બાકીનું તેની માને આપવું; અને ના કદાચ છોકરી આવે તો મીલકતમાંથી ત્રીજે હાસે તેને આપવું ને બાકીનું તેની માને બધું આપી દેવું; પણ પરમેશ્વરના કરમથી તે

જાને છોકરી ને છોકરા બંને અવતર્યાં; ત્યારે વેહેવાણુ કરતી વખત માનમ પડયું કે નો છોકરી આ ા હોત અને તેમાંથી જે તેની માને મળત તેના કરતાં હાલ રૂ. ૨૦૦૦) માને ઓછા મળ્યા. ત્યારે બાકી છોકરા આંગળે હોત તો તે બાકીને શું મળત?

૬૪-૧૭૫૦ રૂપીઆ.

૨૪૦-ઉપર પ્રમાણે એક સપ્તસ ૭૦૦૦૦ રૂપીઆની પુંજ પોતાની ગર્ભવંતી જ્ઞાને સોંપીને મરણ પામ્યો, અને તેનો કગર પાણુ ઉપર મુજબ કરી ગયો. હવે તે જ્ઞાને પાણુ છોકરી છોકરા બંને અવતર્યાં ત્યારે બાકી વરીઅતનામાં પ્રમાણે બંધાને મીલકત શી રીતે વેહેવો આપરી?

૬૪- { છોકરાને ૪૦૦૦૦ રૂ.
આપરીને ૨૦૦૦૦ રૂ.
છોકરીને ૧૦૦૦૦ રૂ.

૭૦૦૦૦ રૂ.

(પૂલાસો)

જે દાખલા કે હિસાબની રીતથી થઈ શકેછે, અને તેના જવાબ મળી શકેછે તેનાજ દાખલા ઉપર લખ્યાછે. પણ એ શિવાય કેટલાક દાખલા કે જે જવાબમાં ખોટા છે (જેનો જવાબ નીકળી શકતો નથી) તે ખોટી ગુંચવણમાં નાંખેછે) તેવા લખ્યા નથી. જેમકે:—

૧ હો-૨૦ દાણા મરીના છે તેના એક એકના પાંચ પડીકાં વાળો?

૨ નો-૧૦૦ ઊંટને ૬ ખૂંટ, ખૂંટ ખૂંટ એકી એકી ઊંટ બાંધા?

૩ નો-એક માણસ પાસે ૧૦૦ રૂ.ની ૧૦ નોટ છે. પેહેલી ૧ રૂ.ની;

ખીજી ૩ ની; ત્રીજી પાંચની; ચોથી ૭ની; પાંચમી ૯ની;

છઠી ૧૧ની; સાતમી ૧૩ ની; આઠમી ૧૫ની; નવમી ૧૭ની;

અને દસમી ૧૯ની; હવે તે તેના બે છોકરાને પાંચ પાંચ નોટો વહેંચી આપવી છે. ત્યારે કઈ કઈ પાંચ નોટો આપવી છે દર એક જણને ૫૦ રૂપિયા આવે?

એવી રીતના ઘણા દાખલા છે, પણ વિચારીને જાણા તો તે બધા ખોટા ખોટી ગુચવણમાં નાંખે એવા છે; કેમકે તેના જવાબ નીકળી શકતા નથી. માટે તેવા દાખલા અત્રે લખ્યા નથી.

(કઠણ શબ્દનો ફારા).

દાખલો ૧૭.	કે ગુણમાં માલ ભ-	માલ
બેડીર્ગે=૩૨ મણ વજનનું માપું.	રેલો હાય તે.	દાખલો ૭૦.
દાખલો ૨૧.	દાખલો ૫૨.	સર=શેમ, યાદ.
કુંદન=ધણું જીંચું સોનું	કળાશી=કળ, સંગે.	દાખલો ૮૧.
દાખલો ૨૪.	દાખલો ૫૭.	ટેલીઓ=ટેલ નાંખ-નરો, શેવા કરનાર.
ખુંદ=કાશી.	નગર=ચેહર.	કુંવરી=રાજની છોકરી
દાખલો ૨૬.	દાખલો ૫૮.	દાખલો ૮૨.
દજન=માર નંગ.	ખગ=ઝીણું મગતર,	તીન=ત્રણ.
દાખલો ૩૨.	જીવડું.	કાકારોળ=હાય પીટ, ક-
દોરી=નાકડાના વચ-	દાખલો ૫૯.	કલાટ.
લા ભાગનો યોળ	સરાસરી=રોજનું કા-	દાખલો ૮૩.
ધેર-પરિધ.	જે પડતું.	અર્ધ=અડધું.
દાખલો ૩૭.	દાખલો ૬૨.	ક્રીમડ=કાદવ.
ખારદાન=જે કાચળી	સાંઢણી=ઝડપથી ચા-	નાઈ=ત્રણ.
	લનાર જોટ, જોટની	

નવાળ=નીલ.

દાખલો ૮૬.

ફાળ=નરકર.

ધેરો=આસપાસ ફરી

વળવું, ધેરી લેવું.

દાખલો ૮૮.

સમુદ્ર=દરિયા.

નાવ=હાડી; મછવો.

દાખલો ૯૦.

વામી=પાણીમાં ફેંકી.

કપતાન=વાહાણુનો ઉ-

પરી.

દાખલો ૯૭.

ધેન=ગાય.

શ્યામ=કાળી.

ફુજન=ફુધ, આપવું.

પંચ=પાંચ.

સમ=સાત.

તરવર=ઝાડ.

છાંચ=છાયા, શીળો.

વૃક્ષ=ઝાડ.

સોએક=સો, (૧૦૦)

સુની=છૂટી, એખની.

ગઢિ=ગાય.

કતી=કેટલી.

દાખલો ૧૦૬.

પનધટ=પાણી ભરવા-

નો સુકામ.

હૂમણું=આયડીના ડો-

કનું ધરવું.

દાખલો ૧૦૭.

ગોરી=રૂપવંતી સ્ત્રી.

ગોખ=જરૂર.

નીર=પાણી.

ચોથ સવાયો=ચોથા

ભાગના સવાયા, એ

ટલે ૧૬ હોય તો

૫; ૩૨ હોય તો

૧૦, એ પ્રમાણે.

કામની=સ્ત્રી, બાયડી.

કર=હાથ.

દાખલો ૧૦૮.

રેન=રાત.

મુગ્તાફળ=મોતી.

સેજ=ખાટલો.

ગીરો=વેરાઈ ગયા.

ભિમી=જમીન.

ત્રિઆ=અધરી; બાયડી

બીયા=સ્વામી, વર.

ભાગન ગયે=જતા રહ્યા

સખી=દાસી.

ધન=એ.

મળ=પાંચ.

ગોથ=ચાર.

દો=મે.

એકી=સરવાળો.

નિરધાર=નફો.

દાખલો ૧૨૩.

દોપટો=મેસ.

દાખલો ૧૩૧.

પોણુ=પોણું.

દાખલો ૧૩૭.

રાય=રાજ.

સન્નોડાં=નરમાદા સા-

થે તે.

અશ્વ=ધોડો, હય.

હાથિઆ=હાથી.

પંચાવના=પંચાવન.

પ્રોઠા=મોટા.

શ્યામા=અધરી, સ્ત્રી.

દાખલો ૧૪૧.

કાજળ=મેસ.

નહિણે=આંખે.

દાખલો ૧૪૨.

ચાવન=ચોખા.

ગ્રાસ=કાળીઓ.

દાખલો ૧૪૩.

બિટી=ઝાકરી; દીકરી.

કૌશળ=સોપારી.	ગરની.	ચિત=ધ્યાન; બિન
હાટ=ખજાર, દુકાન.	ખાળા=ઝોકરી.	દશક=દશ.
દાખલો ૧૪૪	તોલે=પરાખર.	માંય=અંદર.
આંખ=કેરીનું આંડ.	છતી=તહેર; છે.	દાખલો ૧૮૬
શુભ=સારો.	દાખલો ૧૫૫.	ઝા=રૂપાઆ.
લડયડિઆ=જુલી રહ્યો	ઉત્તણી=મેજખાની.	દાખલો ૧૮૮
ધેનુ=ગાય.	સામેલ=દાખલ.	છેઆં=ઝાકરાં.
હરિઆ=ખાઈ ગઈ.	દાખલો ૧૫૮.	દાખલો ૨૦૨
તેપન ઉપર તેર=૬૬	ખોલી=કરાર, બંદોખરત	આરસ પાલાણુ=
પાંસેટ ઉપર પાંચ=૭૦	દાખલો ૧૫૮.	સનો પરથર,
લેખુ=ગણત્રી.	ઉણુ=અંદર.	રલમલ.
પ્રાપુત્તર=ફરી કે સામો	દાખલો ૧૬૨.	નીમે ભાગે =
જવાબ.	દાખલો ૧૬૫.	અડચ.
એંસો ઉપર આઠ-૮૮	જકાત=કર.	દાખલો ૨૧૧
દાખલો ૧૪૬.	દાખલો ૧૬૮.	ખારા=અંદર.
અંપક=આંપાનાં આંડ	હંજરદાર=ધજારો રા	દાખલો ૨૧
ઉગેલા હોય તે.	ખનાર.	હોજ=ટાંકી
દાખલો ૧૪૭.	દાખલો ૧૭૧.	દાખલો ૨૨
ગંભીર=મોટું, ફેલાયલું	પાર્વતી=નાથિવતી સ્ત્રી	ધેરાયો=ધેર; પાં
પાન=પાંતરાં.	દાખલો ૧૭૪.	દાખલો ૨૩
દાખલો ૧૪૯.	કવિજન=કવિતા જો-	કરાર=બંદોખરત
મરદ=ભાવડો.	ડનાર; કવિ.	દાખલો ૨૩
મેરી=ખાયડી.	પ્રશ્ન=સવાલ.	રાજા=રોજા
અગણિત=નહીં ગણા-	ગિત્તર=જવાબ.	દાખલો ૨૩
ય તેટલો, સુમાર વ-		ગર્ભવંતી=દાખાડી

